

Sportif Rekreasyon Programlarının Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi *

Gülşah ÖZKAYA, Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği ABD,

gulsahcivelek8181@gmail.com, Düzce, Türkiye, ORCID: 0009-0009-0286-0630

Müberra ÇELEBİ, Trakya Üniversitesi, Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon ABD,

muberracelebi@trakya.edu.tr, Edirne, Türkiye, ORCID: 0009-0000-0274-0318

Öz

Bu araştırmanın amacı X-Gençlik ve Spor İl ve İlçe Müdürlüğü'ndeki (GSM) sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesidir. Araştırmada nitel araştırma deseni seçilmiştir. Veri toplama için "görüşme yöntemi" seçilerek, X-GSM il ve ilçe müdürleri, spor uzmanları ve çalışanların görüşleri alınmıştır. Katılımcı olarak "amaçlı örneklem" ve "ölçüt örneklem" yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılarla, a) mevcut rekreasyon programları, b) sportif rekreasyon programlarına ilişkin güncel sorunlar ve c) sportif rekreasyon program sürdürülebilirliği ile ilgili görüşmeler yapılmıştır. Veriler betimsel ve içerik analiz yolu ile elde edilmiştir. Araştırmanın a) mevcut sportif rekreasyon programlarına ilişkin bulgulara; merkez'deki ve ilçe'deki rekreatif etkinlikler şeklinde iki ana tema altında ortaya çıkmıştır. Sportif rekreasyon programlarına ilişkin güncel sorunlara ait bulgulara; ekonomik zorluklar, iletişim eksikliği, coğrafi koşullar ve teknoloji bağımlılığı, yönetsel süreçler şeklinde temalar ortaya çıkmıştır. Rekreasyon program sürdürülebilirliğine ilişkin sorunlar ile ilgili bulgulara ise; toplumsal katkı, çevresel duyarlılık, ekonomik sürdürülebilirlik, iletişim ve etkileşim başlıkları altında temalar belirlenmiştir. Sonuç olarak ekonomik, iletişimsel, coğrafi ve yönetsel süreçlerdeki eksikliklerin giderilmesi, kurumlar arasında iş birliğinin güçlendirilmesi, antrenör ve personel sayısının artırılması, bütçenin verimli kullanılması, coğrafi ve çevresel etmenlerin dikkate alınması ve liderlik yetkinliklerinin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Rekreasyon, Sportif Rekreasyon, Sürdürülebilirlik**Evaluation of Recreational Sports Programs in Terms of Sustainability****Abstract**

The aim of this study was to evaluate the sustainability of sports recreation programs in X-GSIM and Sports District Directorate. Qualitative research method was chosen in this study. Interview method and "criterion sampling" method from purposeful sampling methods were used in the research. Participants; a) Opinions on recreation programs, b) Opinions on current problems related to sports recreation programs and c) Opinions on sustainability of sports recreation programs were obtained. Data were obtained by descriptive and content analysis. In the findings of the research regarding current sports recreation programs, Sports Recreation Programs implemented in the institution and still being implemented were expressed under two main themes as recreational activities (sports, arts, education and culture) in the center and recreational activities (sports, education and culture) in the district. In the findings regarding current problems related to sports recreation programs; economic difficulties, lack of communication, geographical conditions and technology dependency, administrative processes emerged as themes. In the findings regarding the problems related to recreation program sustainability, themes were determined under the titles of social contribution, environmental awareness, economic sustainability, communication and interaction.

Keywords: Sports, Recreation, Recreational Sports, Sustainability

*Bu çalışma için Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 29.12.2022 tarih ve 2022/507 sayılı "Etik Kurul Onayı" alınmıştır.

Extended Summary

Recreation programs are special programs that are carried out voluntarily in the leisure time outside of compulsory work and biological life-oriented times that help people increase their quality of life. In recreation, activities and events can be applied in many areas such as education, sports, art, culture, language, tourism, rehabilitation, nature education, etc. (Çelebi, 2016). In addition, indoor activities (watching TV, reading books, etc.), social activities (organizations or entertainment with groups or friends, etc.), cultural and artistic events (going to concerts, festivals, museums, etc.), sports activities (games such as dodgeball, volleyball, badminton, etc.), outdoor activities (camping, hiking, picnics, etc.) are included in the definitions (Akyıldız, 2013). Sustainability in sports is an important social process that includes many different elements and requires the organization and planning of institutions structured beyond individuals. This process, which contributes to the development level of countries, shows that sports organizations not only provide economic gains, but also provide long-term contributions. Today, governments make major investments for their athletes to achieve success in such organizations. In addition, major sports organizations play a major role in increasing the brand value of countries. These events, which attract great attention worldwide, offer extremely important opportunities in terms of promoting countries. Therefore, it is of great importance to create and disseminate sustainable programs in the field of sports and recreation, and to ensure that all segments of society participate in these programs for a quality life. Sports recreation is defined as the totality of recreational sports activities that individuals do in their free time without financial concerns, aim to have fun and contentment; to stay fit, dynamic and healthy, and are mostly in the form of physical activity and are performed in open or closed spaces (Şahin & Kocabulut, 2014). Individuals who participate in sports recreation activities generally aim to spend their free time actively, protect their mental and physical health, prevent various diseases and obesity, and take precautions to increase their quality of life (Koç, 2020; Dinç & Güzel 2012).

This research was prepared for the purpose of "Evaluating sports recreation programs in terms of sustainability". Within the scope of the study, some basic focus areas of Turkey's sustainable development goals are highlighted. These include; supporting healthy and quality life, developing programs for preventive health services, ensuring access to quality education for everyone, strengthening equal opportunities in education, supporting lifelong learning processes, and ensuring gender equality. The research aims to draw attention to the importance of the subject by addressing how these goals can be integrated with sustainable sports recreation programs.

Qualitative research method was used in this study. In the research, the "interview method" was selected as the data collection method, and the opinions of managers, district managers, sports experts and experienced employees working in X-GSİM and district directorates were obtained.

The participant (sample) group constitutes the universe of this research. In the selection of participants of the research, the "criterion sampling" method, one of the "purposeful sampling" methods, was used. The criterion for the participants in the research was determined as "having worked in the X Youth and Sports Provincial Directorate and District Directorates for at least 5 years or working as a senior manager in their own unit" and a total of 9 participants were selected according to the determined criteria.

The interview data obtained in the research were discussed under three headings. These are; a. Opinions on current recreation programs b. Opinions on current problems related to sports recreation programs c. Opinions on sustainability of sports recreation programs.

The provinces and districts where the research data were obtained are in the Western Black Sea region of Turkey, geographically located between Ankara and Istanbul, and in an easily accessible area. The approximate population of the provinces and districts where the research was conducted is around 409,000/population. X-GSİM is affiliated with the Ministry of Youth and Sports and consists of 3 departments as the Provincial Directorates of Youth and Sports in the provinces, Youth Centers, Sports Services and Dormitory Services units.

In the study, the “descriptive analysis” method and the “content analysis” method, which are qualitative analysis methods, were used.

For validity in the study, attention was paid to the fact that the findings were consistent and meaningful within themselves. It was ensured that the obtained findings were a meaningful whole. For reliability in the study, the researcher clearly defined the methods and stages of the study.

In this section, the findings obtained regarding the “evaluation of sports recreation programs in terms of sustainability” will be presented and discussed under the following headings in X-GSİM in the Center and Districts;

1. Opinions on current recreation programs; In the findings of the research on current recreation programs, the participants' statements on current recreation programs implemented and still being implemented in X GSİM revealed 2 main themes as follows: recreational activities in the center (a. sports b. arts c. education and culture) and recreational activities in the district (a. sports b. education and culture).
2. Opinions on current problems on sports recreation programs; In the findings of the research; 5 main themes emerged in the analysis of the data obtained from the participants' statements on current problems on sports recreation programs. These were expressed as economic difficulties, lack of communication, geographical conditions, and administrative processes.

However, geographical and social obstacles also play a major role in the implementation of recreation programs. Lack of transportation is one of the biggest obstacles to participation in sports recreation programs, and it restricts the regular participation of individuals living in rural areas and remote districts in the activities. Participation in activities decreases due to insufficient transportation facilities, which makes it difficult for programs to reach targeted participation rates. In order to solve this problem, more funds should be allocated and transportation alternatives such as bicycle paths and ring bus services should be developed (Elveren & Çelebi, 2024). The themes of social contribution, environmental awareness and economic sustainability have been revealed regarding the problems related to recreation program sustainability.

3. Views on sports recreation program sustainability; Sports recreation program sustainability has been presented as a process with individual, organizational, social, economic, environmental and participation sub-dimensions.

In this context, sustainability in sports has been evaluated as a process that includes the protection of environmental, economic, social, individual, organizational values for future generations and ensuring continuous participation in sports (Koçak & Balcı, 2010). This result also supports the importance of the findings regarding the sustainability of the research.

1. Giriş

Rekreasyon programları, insanların yaşam niteliklerini ve yaşam kalitelerini arttırmalarına yardımcı olan zorunlu iş ve biyolojik yaşama dönük zamanlar dışında kalan serbest/özgür/boş zamanda gönüllü olarak yapılan ve geniş bir tanımı olan özel programlardır. Rekreasyonda, eğitim, spor, sanat, kültür, dil, turizm, rehabilitasyon, doğa eğitimi vb. birçok alanlarda aktivite ve etkinlikler uygulanabilmektedir. Bunların yanı sıra kapalı alan aktiviteleri (TV izlemek, kitap okumak vb.), sosyal aktiviteler (grup veya arkadaşlarla yapılan organizasyon veya eğlence vb.) etkinlikler, kültürel ve sanatsal etkinlikler (konsere, festivale, müzeye vb. gitmek), sportif etkinlikler (yakan-top, voleybol, badminton vb. oyunlar), açık alan (outdoor) etkinlikleri (kamp, yürüyüş, piknik vb.) etkinlikler tanımlarda yer almaktadır (Akyıldız, 2013; Çelebi 2016; Tütüncü, 2020).

Ergül (2008) tarafından yapılan tanıma göre, sportif rekreasyon, bireylerin serbest zamanlarını fiziksel aktiviteler ve spor etkinlikleriyle değerlendirmesi olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda, sportif rekreasyon faaliyetleri, tamamen gönüllü ve serbest zamanlarda yapılan, mesleki amaca hizmet etmeyen sportif etkinlikleri kapsamaktadır. Sportif rekreasyon etkinliklerinde bireylerin yaş, cinsiyet, ilgi alanları, hazır bulunuşluk düzeyleri ve toplumsal statü gibi farklılıklarını dikkate alarak, etkinliklerin kişisel ve toplu katılımını sağlayacak şekilde uyumlu olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde, bu unsurlardaki uyumsuzluk, aktiviteye katılımı olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu tür olumsuzlukların, toplumda yeni gelişen bilinç düzeyini ve sportif rekreasyona katılım oranını olumsuz etkilememesi, bu bilincin sağlıklı bir şekilde yerleşmesi açısından önemlidir (Ross, 2006).

Sürdürülebilirlik kavramı, 1987 yılında tanımlanmıştır (Birleşmiş Milletler'in Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu "Ortak Geleceğimiz" raporu). Bu tanıma göre, sürdürülebilir kalkınma, mevcut neslin ihtiyaçlarını karşılamaya devam ederken, gelecekteki nesillerin de ihtiyaçlarını karşılayabilme kapasitesini koruyan bir gelişim sürecidir (Yalçınkaya vd., 2011). Sürdürülebilir kalkınmanın, tartışılmaya ve kullanılmaya başlanmasından itibaren kabul edilen üç temel boyutu vardır: ekonomik, çevresel ve sosyal. Koçak vd., (2013) çalışmalarında, sporda sürdürülebilirlik, örgütsel, bireysel, sosyal, ekonomik, çevresel ve katılım alt boyutlarını içeren bir süreç olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda, sporda sürdürülebilirlik, bu değerlerin, gelecek nesiller için korunması ve sürekli spor katılımının sağlanması anlamına gelmektedir.

Sporda sürdürülebilirlik, ülkelerin gelişmişlik düzeyine katkıda bulunan bu süreçte, spor organizasyonlarının yalnızca ekonomik kazanç sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda uzun vadeli katkılar sunduğunu göstermektedir (Preuss, 2007). Ev sahibi ülkeler, büyük spor organizasyonları sayesinde sahip oldukları teknolojik, kültürel, sosyal ve turizmle ilgili zenginliklerini tanıtma fırsatı bulurlar (Chalip, 2006). Ülkelerin ev sahibi olmaları veya olimpiyatlarda başarılı sporculara sahip olmaları, ulusal ekonomiye önemli katkılar sağlar. Ayrıca, büyük spor organizasyonları, ülkelerin marka değerlerini artırmada büyük bir rol oynamaktadır. Bunun için IOC (2020), spor organizasyonlarının uzun vadeli sürdürülebilirlik stratejilerine nasıl entegre edilmesi gerektiğine dair bir çerçeve sunmuştur. Tüm bu nedenlerle, spor ve rekreasyon alanında sürdürülebilir programların oluşturulması ve yaygınlaştırılması, nitelikli bir yaşam için toplumun tüm kesimlerinde, bu programlara katılımın sağlanması büyük bir önem taşımaktadır (Solberg & Preuss, 2007; Smith, 2009; UNESCO, 2015).

2. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde spor ve rekreasyon ilişkisi ve sürdürülebilirlik hakkında bilgiler verilmiştir.

2.1. Spor ve Rekreasyon İlişkisi

Erdemli (1996), sporun tek bir tanımla sınırlandırılmasının yerine, temel özellikleriyle ele alınmasının daha doğru olacağını belirtmiş ve bu sürecin zorluklarına dikkat çekmiştir. Spor, içinde oyun ve eğlence barındıran, yaşamla birlikte farklı şekillerde varlığını sürdüren ve hayata çok yönlü katkılar sunan önemli bir faaliyettir" şeklinde ifade edilmiştir. (McPherson, Curtis & Loy, 1989; Karaküçük, 1997; Yardımcı, 2024). Spor, sporcular açısından yarışma ve kazanmaya yönelik bedensel, zihinsel ve teknik bir uğraş;

izleyiciler için ise heyecan ve estetik unsurlar içeren, fizyoloji ve anatomi gibi disiplinlerin desteğiyle gelişen ve sürdürülen bir olgu olarak değerlendirilebilir (Fişek, 1985; Weinberg & Gould, 2019).

Rekreasyon, hayatın monotonluğundan ve işten arta kalan serbest/boş/özgür zamanlarda yenilenmeyi ifade eder (Akyıldız, 2013; Atasever & Çolak, 2019; Jensen & Naylor, 2000). Rekreasyon, günlük yaşamın rutininden veya yoğun temposundan kaynaklanan olumsuz etkileri gidermek ve vücut ile ruh sağlığını yeniden kazanmak amacıyla yapılan etkinlikleri kapsar. Rekreasyon, bireylerin çeşitli yönlerini olumlu şekilde geliştirmeyi hedefler ve topluma katkı sağlamayı amaçlar. Bu tür faaliyetlerde bireyin kendi isteği, ilgisi ve yönelimi doğrultusunda katılım göstermesi esastır (Yoder, 2006; Çelebi & Özbey, 2017).

Spor, bireylerin fiziksel ve zihinsel ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir alan sunarken, rekreasyon da sporun yaygınlaşması ve sporda başarıların artmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

Sportif ve kültürel etkinlikler ile isteyerek yapılan tüm aktiviteleri kapsayan rekreasyon, bireyin zorunlu ihtiyaçlarının dışında kalan zaman diliminde keyif alarak katıldığı faaliyetlerdir. Bu etkinlikler, bireyin ruhsal olarak iyi, mutlu, özgür ve dingin olmasına katkı sağlarken, hoşgörü, güven, sevgi, rekabet, saygı, fair-play ve aynı zamanda entelektüel bir stil kazanmasına da yardımcı olmaktadır (Gülerim, 2023; Özsarı vd., 2021).

Özellikle gençler arasında görülen şiddet, suç oranları, okuldan uzaklaşma, hırsızlık, tembellik, obezite ve mutsuzluk gibi olumsuzluklar, yaşam kalitesini düşüren önemli faktörlerdir. Bu nedenle, rekreasyon programları bireylerin serbest zamanlarını olumlu değerlendirmelerine katkı sağlayan, bireylerin kendilerini yenilemeleri için fırsatlar sunan, bireyin ruhsal, fiziksel ve sosyal açıdan tam bir iyilik hali içinde olmasını sağlayarak kişilerin yaşam kalitesini ve motivasyonunu artıran bir yaklaşım olarak görülmektedir (Yoder, 2006; Bozdağ & Özbek, 2020).

Daly (2000), rekreasyon ve sporun sağladığı faydaları genel olarak; ekonomik faydalar, planlama ve çevresel faydalar, kişisel ve bireysel faydalar, toplumsal ve sosyal faydalar şeklinde başlıklar altında incelemiştir. Rekreasyon ve spor faaliyetleri toplum sağlığını koruma noktasında da büyük önem taşımaktadır. Tüm bunların yanında, yeşil alanların oluşturulması, parkların düzenlenmesi ve dinlenme alanlarının artırılması gibi çevresel düzenlemelere katkı sağlarken, katılımcıların eğlenme ve spor yapma imkanlarını da artırmaktadır. Ayrıca, doğal yaşamın korunmasına yardımcı olarak sürdürülebilir bir çevre bilincinin oluşmasına da destek olmaktadır (Daly, 2000; Yoder, 2006; Doğu vd., 2002).

2.1.1. Sportif Rekreasyon

Egzersiz veya spor branşlarının rekreatif amaçla uygulanmasına dayanan ve rekreasyon faaliyetleri arasında önemli bir yer tutan etkinlikler, sportif rekreasyon olarak tanımlanmaktadır. Bu tür rekreasyonun temelinde fiziksel egzersiz yer almakta olup, spor ve rekreasyon karşılıklı etkileşim içerisindedir. Sportif rekreasyon; bireylerin maddi kazanç gözetmeksizin, serbest/boş/özgür zamanlarında gerçekleştirdikleri, eğlenme ve hoşnut kalma amacıyla yapılan, fiziksel aktivite temelli ve genellikle açık ya da kapalı alanlarda uygulanan rekreasyonel spor etkinliklerinin tamamı şeklinde tarif edilmektedir (Şahin & Kocabulut, 2014). Sportif rekreasyon faaliyetlerine katılan bireyler, genellikle serbest zamanlarını aktif olarak geçirmeyi, zihinsel ve fiziksel sağlıklarını korumayı, çeşitli hastalıkların ve obezitenin engellenmesi ve yaşam kalitesinin artırılması için önlem almayı amaçlamaktadırlar (Koç, 2020; Dinç & Güzel 2012).

2.2. Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kavramı ilk kez 1987 yılında, Birleşmiş Milletler'in desteklediği Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) tarafından yayımlanan "ortak geleceğimiz" raporunda tanımlanmıştır. Bu raporda sürdürülebilir kalkınma, mevcut neslin ihtiyaçlarını karşılarken, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama imkanlarını riske atmayan bir gelişim süreci olarak ifade edilmiştir (WCED, 1987).

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, ortaya atıldığı günden bu yana üç temel boyut çerçevesinde ele alınmaktadır:

- 2.4.1. Çevresel Sürdürülebilirlik: Doğal kaynakların korunmasını esas alan bu yaklaşım, ekosistemin devamlılığını sağlamayı, yenilenebilir kaynakların aşırı tüketimini önlemeyi ve yenilenemeyen kaynakların yalnızca yerine konulabilecek ölçüde kullanılmasını öngörmektedir.
- 2.4.2. Ekonomik Sürdürülebilirlik: Ekonomik açıdan sürdürülebilir bir yapı, mal ve hizmet üretiminin sürekliliğini korumalı, borç yönetimini sağlıklı bir şekilde sürdürmeli ve sektörel dengesizliklerden kaçınarak tarımsal ve endüstriyel üretimi desteklemelidir.
- 2.4.3. Toplumsal Sürdürülebilirlik: Sosyal sürdürülebilirlik, toplumda adaletli gelir dağılımı, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim, cinsiyet eşitliği, politik katılım gibi temel hakların güvence altına alınmasını hedeflemektedir (Harris, 2000).

2.2.1. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

Eylül 2015'te Birleşmiş Milletler, küresel kalkınma gündemindeki ilerlemeleri devam ettirmek ve binyıl kalkınma hedefleri doğrultusunda, yeni adımlar atmak amacıyla, sürdürülebilir kalkınma amaçlarını hayata geçirmiştir. Birleşmiş Milletler, Türkiye ve diğer paydaşlar, bu hedeflere yerel ve küresel ölçekte ulaşılabilmesi için çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Dünya genelinde insanların, doğanın ve ekosistemlerin karşı karşıya olduğu sorunlara çözüm getirmeyi hedeflemek için 17 temel amaç belirlenmiştir (Şimşek, 2023).

Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Amaçlar (<https://www.un.org/sustainabledevelopment>)

Sürdürülebilir kalkınma amaçları; yoksulluğun ortadan kaldırılması, toplumsal cinsiyet eşitliği, insana yakışır iş imkanları ve ekonomik büyüme, kaliteli nitelikli eğitim, iyi sağlık ve esenlik/refah gibi birçok alanda iyileştirme sağlamayı amaçlamaktadır. Bu hedefler doğrultusunda oluşturulan 17 ana başlık, Şekil 1'de detaylı şekilde gösterilmektedir (BM Türkiye, 2024). Sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşılabilmesi için toplumsal farkındalık yaratmanın gerekliliği de ayrıca vurgulanmaktadır (Birleşmiş Milletler, 2016).

2.2.2. Sporda Sürdürülebilirlik

Sporda sürdürülebilirlik, birçok farklı kavramla birlikte ele alınan, bireylerin ötesinde kurumsal organizasyonları ve planlamaları gerektiren, toplumsal düzeyde önemli bir süreç olarak ülkelerin gelişmişlik seviyesinde büyük rol oynamaktadır (Şahin, 2019).

Büyük spor etkinliklerinin ekonomik etkilerinin bilincinde olan ülkeler, hem spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak hem de sporcularını uluslararası başarıya ulaştırmak amacıyla spora ve sporculara önemli yatırımlar yapmaktadır. Özellikle olimpiyat oyunlarında başarılı olmak, ülke adına önemli bir kazanım olarak görülmektedir. Günümüzde birçok hükümet, sporcularının bu tür uluslararası etkinliklerde başarılı olabilmesi için büyük bütçeler ayırmaktadır. Dünya genelinde büyük ilgi gören en

önemli uluslararası etkinlikler arasında yer alan bu tür mega organizasyonlar, ülkelerin küresel ölçekte marka değerlerini artırmada kritik bir rol oynamaktadır (Erkal vd., 1998).

Sporda sürdürülebilirlik, spor tesislerinin bireylerin yaşam kalitesini artıracak şekilde kullanılması, vatandaşların mutluluğuna katkı sağlaması ve organizasyonların nesiller boyu devam edebilecek şekilde planlanması ile ilişkilidir. Bu süreç, tesislerin fonksiyonel ve niteliksel açıdan uzun vadeli yönetimini de kapsamaktadır. Koçak vd. (2013) yaptığı çalışmada, sporda sürdürülebilirlik; örgütsel, bireysel, sosyal, ekonomik, çevresel ve katılım olmak üzere farklı alt boyutlara sahip bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, sporun sürdürülebilirliği; çevresel, sosyal ve ekonomik değerlerin korunmasıyla birlikte, bireylerin spora sürekli olarak katılımını sağlayan ve gelecek nesillere aktarılmasını hedefleyen bir yapı olarak ele alınmaktadır.

Bu araştırma, “Sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesi” amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında, Türkiye’nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden bazı temel odak alanlarına dikkat çekilmektedir. Bunlar arasında; sağlıklı ve kaliteli yaşamın desteklenmesi, koruyucu sağlık hizmetlerine yönelik programların geliştirilmesi, herkes için nitelikli eğitime erişimin sağlanması, eğitimde fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi, hayat boyu öğrenme süreçlerinin desteklenmesi ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması yer almaktadır. Araştırma, bu hedeflerin sürdürülebilir sportif rekreasyon programları ile nasıl bütünleştirilebileceğini ele alarak, konunun önemine dikkat çekmeye çalışmıştır.

3. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmada, veri toplama yöntemi olarak ise “görüşme yöntemi” seçilerek, X-GSİM’nde ve İlçe Müdürlüklerinde görev alan Müdürler, İlçe Müdürleri, spor uzmanları ve deneyim kazanan çalışanların görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın katılımcı (örneklem) seçiminde, “amaçlı örnekleme” yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Ölçütlere göre seçilen 9 katılımcının, “X Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde ve İlçe Müdürlüklerinde en az 5 yıl görev yapmış olması veya kendi biriminde üst düzey yönetici olarak görev yapması” ölçütü olarak belirlenmiştir.

Araştırmada görüşme verileri; üç başlık altında ele alınmıştır. Bunlar Merkez ve ilçe X-GSİM’deki; a. mevcut rekreasyon programlarına ilişkin görüşler b. sportif rekreasyon programlarına ilişkin güncel sorunlara ait görüşler c. sportif rekreasyon program sürdürülebilirliğine ilişkin görüşler şeklinde başlıklardır.

3.1. Katılımcıların Profilleri

Katılımcıların seçiminde dikkate alınan ölçütler ile deneyimlerine ve diğer kişisel bilgilerine ilişkin veriler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Profilleri: Ölçüt Bilgileri, Çalıştığı Süre, Birim ve Deneyimleri

Katılımcı	Görev Süresi	Çalıştığı Birim	Deneyim
K1	12 yıl	X-GSİM İl Müdürü	Memur, Yönetici
K2	25 yıl	X-GSİM Spor Hizmetleri Müdürü	Spor Uzmanı, Antrenör, Hakem Yönetici
K3	30 yıl	X-GSİM İlçe Müdürü	Beden Eğitimi Öğretmeni, Antrenör, Yönetici
K4	5 yıl	X-GSİM İlçe Müdürlüğü Spor Uzmanı	Spor Uzmanı, Antrenör
K5	30 yıl	X-GSİM İlçe Müdürü	Memur, Yönetici
K6	25 yıl	X-GSİM İlçe Müdürü	Beden Eğitimi Öğretmeni, Yönetici Antrenör
K7	25 yıl	X-GSİM İlçe Müdürü	Beden Eğitimi Öğretmeni, Yönetici Antrenör
K8	5 yıl	X-GSİM İlçe Müdürlüğü Spor Uzmanı	Spor Uzmanı, Antrenör, Hakem
K9	12 yıl	X-GSİM X-Gençlik Merkezi Müdürü	Yönetici, Antrenör, Spor Eğitim Uzmanı

3.2. Araştırma Alanı

Araştırma alanı, Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'nde, coğrafi olarak İstanbul-Ankara'nın tam arasında ve ulaşım açısından merkezi bir bölgede, yaklaşık 409.000 civarında bir nüfusa sahiptir. X GSİM, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ve Gençlik Merkezleri, Spor Hizmetleri ve Yurt Hizmetleri olmak üzere üç ana birimden oluşan bir yapıdadır. Araştırmanın yapıldığı X ilinde toplam 7 ilçe bulunmakta, araştırma kapsamına ise 6 ilçe dahil edilmiştir. İl merkezinde 2 adet, 2 ilçede birer adet olmak üzere toplam 4 Gençlik Merkezi hizmet sunmaktadır. X-GSİM kurumuna bağlı, Spor Hizmetleri ve Gençlik Merkezleri alanlarında görev yapan toplam 88 personel bulunmakta, yönetim birimlerinde ise 7 yönetici görev almakta olup; 1 il, 1 spor hizmetleri, 1 personel şube, 1 tesisler şube, 1 yurt hizmetleri, 1 mali işler birim şube ve 1 gençlik merkezleri müdüründen oluşmaktadır. Bunların yanında 7 ilçede 7 ilçe müdürü de görevli olarak çalışmaktadır. Toplamda 43 kadrolu antrenör ve 21 spor uzmanı ilgili kurumda çalışmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, 9 katılımcıdan yüz yüze yapılan görüşmeler ile toplanmıştır. Görüşme öncesinde katılımcılara "katılımcı onam formu" imzalatılmıştır. Tüm görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiş ve bu işlemler doğrudan araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Araştırmada 'betimsel analiz' ve 'içerik analizi' yöntemi kullanılmıştır. Katılımcıların cevapladıkları sorular, bir dosyada toplanmış ve daha sonra kodlama ve tema oluşturma işlemi nitel çalışma konusunda deneyimli uzman tez danışmanı tarafından yapılmıştır.

3.4. Geçerlilik ve Güvenirlik

Genel anlamda geçerlik, araştırma sonucunun doğruluğunu konu edinir. Güvenirlik ise araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği ile ilgilidir. Araştırmada, iç geçerlikte "inandırıcılık" için, uzun süreli etkileşim ve uzman incelemesi yapılmıştır.

Dış geçerlilikte ise "aktarılabirlik" için amaçlı örneklem/ölçüt örneklem ve ayrıntılı betimleme yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmanın iç güvenirliliğini sağlamada, "tutarlılık incelemesi" ve dış güvenirlilikte ise "teyit incelemesi" yapılmıştır.

4. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde, "sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesi" ile ilgili elde edilen bulgular; Merkez ve İlçelerdeki X-GSİM'deki;

- 4.1. Mevcut rekreasyon programlarına ilişkin görüşler,
- 4.2. Sportif rekreasyon programlarına ilişkin güncel sorunlara ait görüşler,
- 4.3. Sportif rekreasyon program sürdürülebilirliğine ilişkin görüşler,

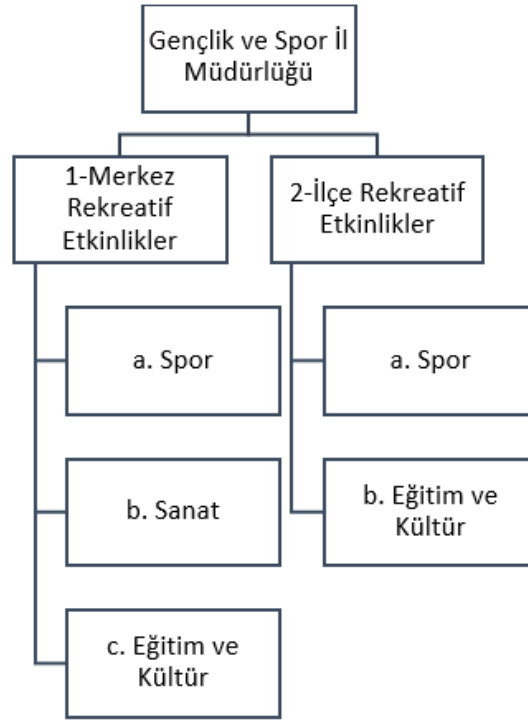
şeklinde başlıklar altında sunulacak ve tartışılacaktır.

4.1. Mevcut Rekreasyon Programlarına İlişkin Görüşler

Bu bölümde merkezdeki mevcut rekreasyon programlarına ve ilçelerdeki rekreasyon programlarına ilişkin bulgulara ait bilgiler yer almaktadır.

4.1.1. Merkezdeki Mevcut Rekreasyon Programlarına İlişkin Bulgular

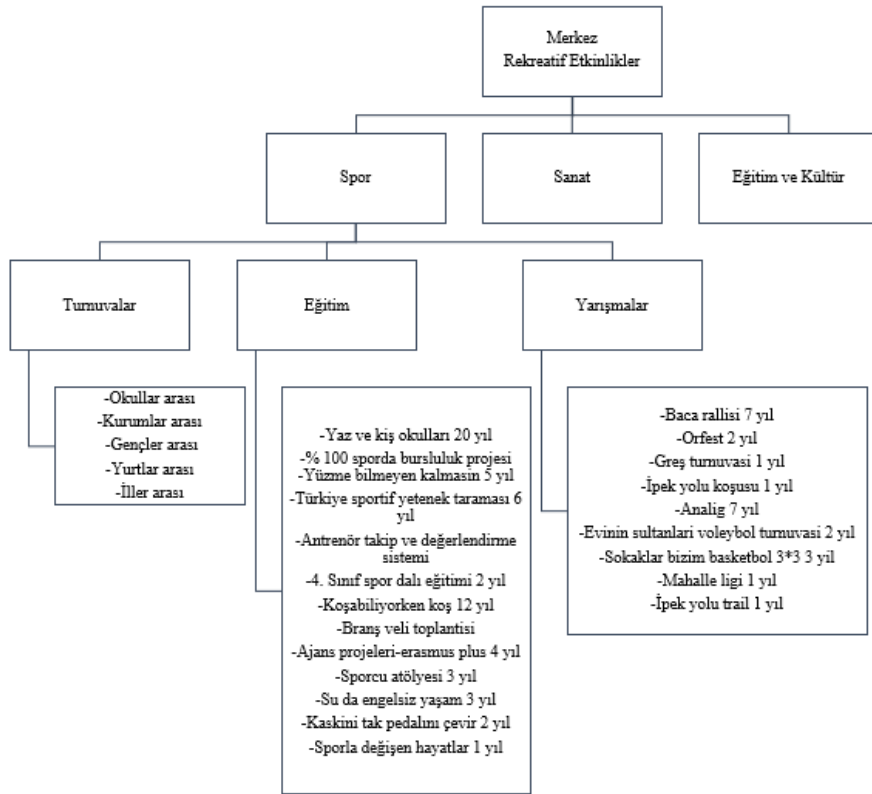
Araştırmada, X GSİM bünyesinde daha önce uygulanmış ve halen yürütülmekte olan rekreasyon programlarına ilişkin görüşleri aktarılmıştır. Bu kapsamda, özellikle Merkezde yürütülen rekreatif etkinlikler; 1- Spor, 2- Sanat, 3- Eğitim ve Kültür başlıkları altında ve 2-İlçe'deki rekreatif etkinlikler (*a.spor, b.eğitim ve kültür*) şeklinde 2 ana tema ve olarak ortaya çıkarılmıştır (Şekil 2).

Şekil 2. Merkez ve İlçe Müdürlüklerinde Mevcut Uygulanan ve Uygulanmakta Olan Rekreatif Etkinlikler

4.1.1.1. Merkezdeki “Spor” İle İlgili Mevcut Rekreasyon Programlarına İlişkin Bulgular

Araştırmada, katılımcıların ifadelerinde X-GSİM çatısı altında geçmişte uygulanmış ve halen devam eden çeşitli rekreasyon programlarının bulunduğu görülmektedir. Gerçekleştirilen rekreatif etkinliklerin spor, sanat, eğitim ve kültür alanlarında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Özellikle spor temelli etkinliklerde; okullar arası, kurumlar arası, gençler arası, yurtlar arası ve iller arası turnuvaların düzenli devamlı olarak yapıldığı gözlemlenmektedir (Şekil 3). Okul sporlarının, GSB ve MEB arasında resmi iş birliği protokollerine dayalı olarak yürütülmesi, ilk-ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerin bu etkinliklere sürekli katılımını sağlamaktadır. Sonucunda ise, okul sporlarının sürdürülebilirliğinin; çocukların sağlık ve kişisel gelişimleri açısından önemli olduğu, ayrıca oyun, eğlence, hareket etme, iletişim kurma, başarma ve kaybetme duygularını yönetme, kardeşlik, yardımlaşma, centilmenlik ve hoşgörü gibi değerlerin ve sosyal becerilerin gelişimine katkı sağladığı söylenebilir (Çelebi & Özbey 2017; Demiral vd., 2022). Ayrıca okullarda beden eğitimi ve spor ders ve etkinliklerine daha yüksek motivasyonla katılım sağlandığı ve öğrencilerin bu etkinlikleri eğlenceli bulduğu Boyraz vd. (2015), tarafından vurgulanmıştır.

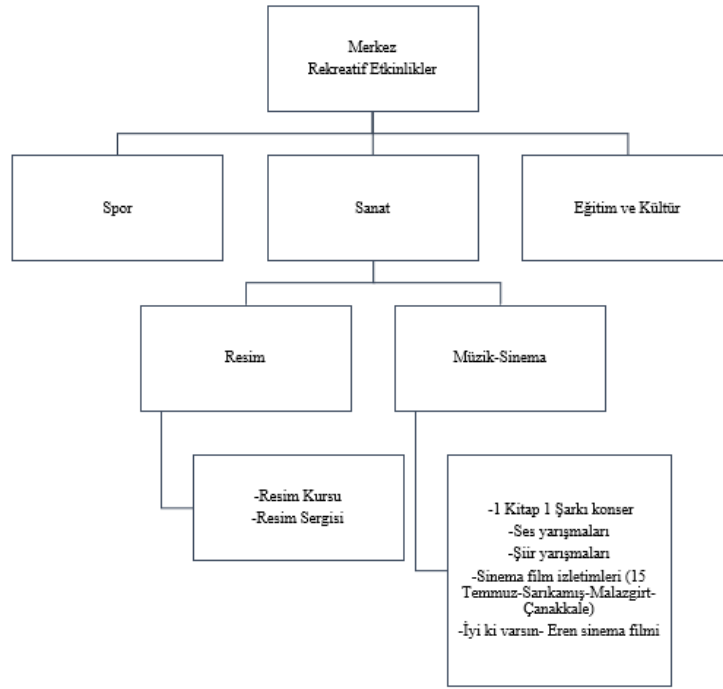
Şekil 3. Merkezdeki “Spor” İle İlgili Mevcut Rekreasyon Programları

Katılımcılar, rekreatif spor programlarının ağırlıklı olarak turnuva ve yarışma formatında; voleybol, basketbol, hentbol ve futbol gibi takım sporları şeklinde gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Bu takım sporları, özel gün ve haftalarda (örneğin; 19 Mayıs Atatürk’ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, Amatör Spor Haftası vb. gibi), çeşitli yerel festivallerde (Kabotaj Bayramı, Akçakoca Festivali vb.) ve proje temelli rekreatif etkinliklerde (Bisiklet Baharı ve Suda Engelsiz Yaşam vb. gibi) en az beş yıldır düzenli olarak uygulanmaktadır.

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’nün spor odaklı bu çeşitli faaliyetlerinin bireyler ve toplum üzerindeki etkilerinin olumlu yönde olduğu ifade edilmektedir. Sporun yalnızca yarışma odaklı değil; oyun, eğlence ve sosyalleşme aracı olarak da önemli işlevlere sahip olduğu düşünüldüğünde, bu tür rekreatif etkinliklerin kişiler arası iletişimi artırdığı, bireylerin sporcu, idareci, hakem vb. farklı rollerle aktif ya da pasif şekilde katılım göstermesine imkân tanıdığı görülmektedir. Bu durumun, sporun ve rekreasyonun toplumsal gelişime katkısını ve bireylerin yaşam kalitesini artırmadaki önemini ortaya koyduğu söylenebilir. Bu toplumsal ve kişisel gelişimlerin GSİM tarafından rekreatif spor aracılığı ile sağlanması ise, ilgili kurumun hizmet kalitesinin artmasını sağlayacağı söylenebilir.

4.1.1.2. Merkezdeki “Sanat” İle İlgili Mevcut Rekreasyon Programlarına İlişkin Bulgular

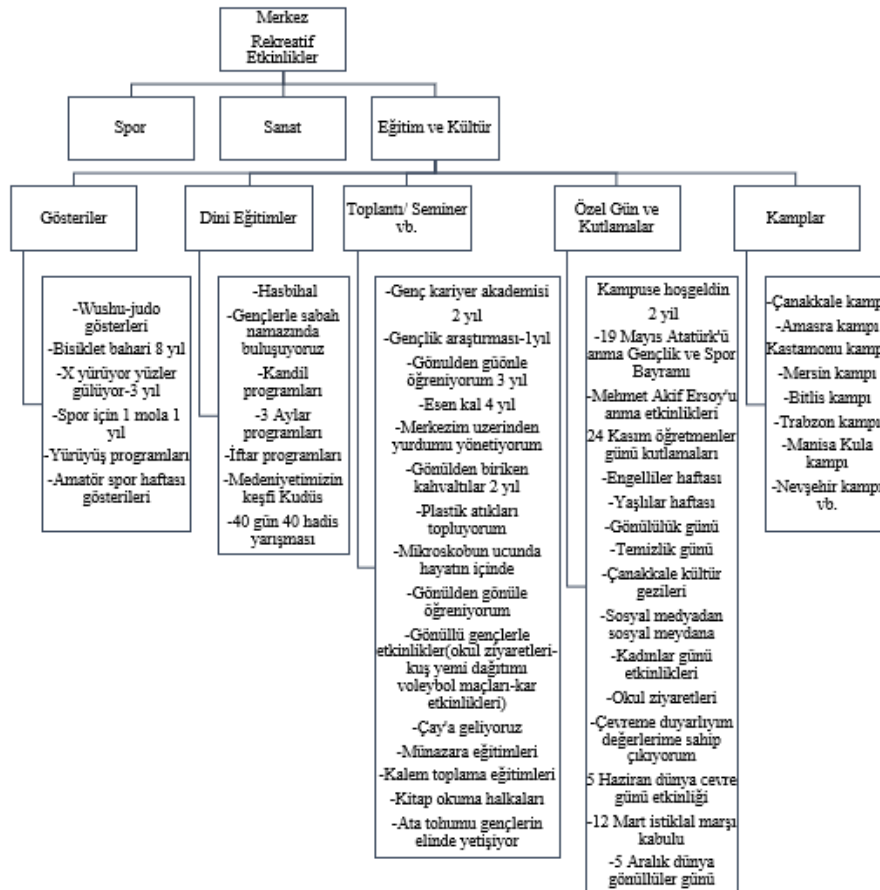
Spor alt temasından sonra GSİM’nin Merkezdeki “sanat” ile ilgili rekreatif etkinlikler ikinci alt tema olarak ortaya çıkmıştır. Bu etkinlikler konserler ve kurslar adı altında belirtilmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. Merkezdeki “Sanat” ile İlgili Mevcut Uygulanan Rekreatif Etkinlikler

4.1.1.3. Merkezdeki “Eğitim ve Kültür” ile İlgili Mevcut Rekreasyon Programlarına İlişkin Bulgular

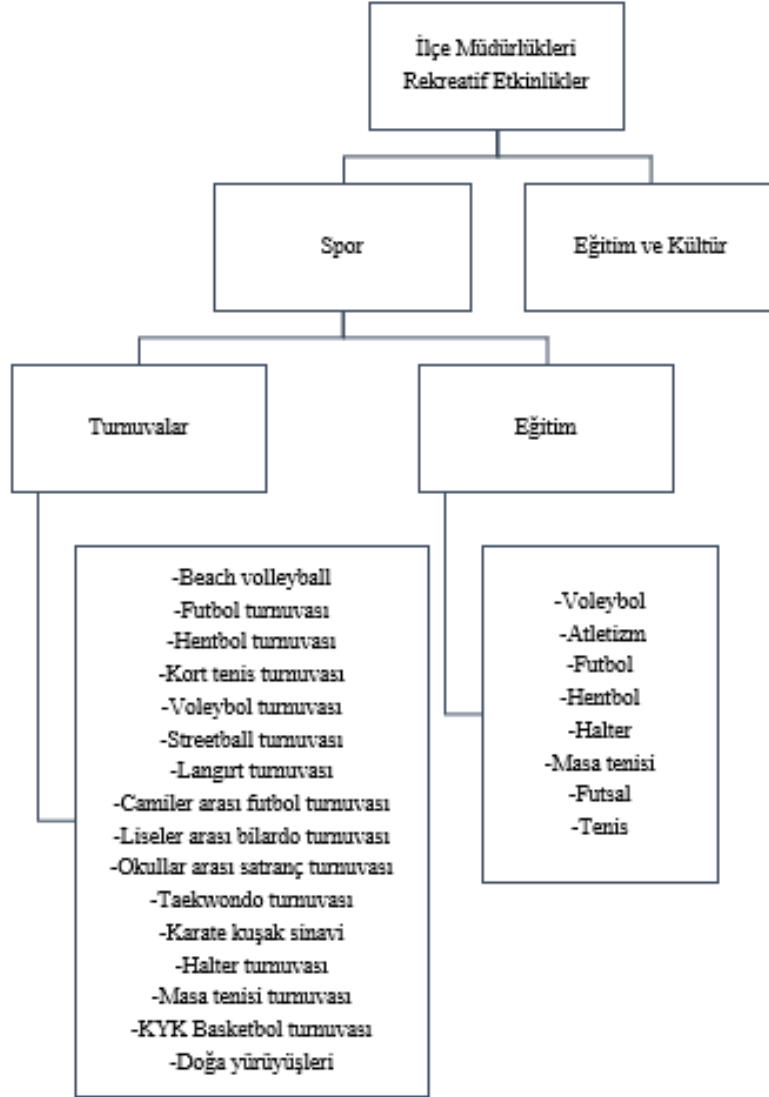
GSİM’nin merkezdeki “eğitim ve kültür” ile ilgili rekreatif etkinlikler, eğitim ve kültürel etkinlikler adı altında yapılan etkinlikler olarak belirtilmiştir (Şekil 5). Bu eğitimlerin sadece okulda değil, doğada, açık alanda vb., alanlarda, hayat boyu öğrenme yaklaşımı ile her ortamda verilebileceği görülmektedir. Ayrıca eğitime ve kültürel etkinliklere katılımın, kişilerin özellikle gençlerin düşünme becerilerini, problem çözme ve iletişim, etkili öğrenme vb. gibi becerilerini de geliştirmelerinde önemli rol oynadığı unutulmamalıdır (Taşkın vd., 2022).

Şekil 5. Merkezdeki “Eğitim ve Kültür” ile İlgili Mevcut Uygulanan Rekreatif Etkinlikler

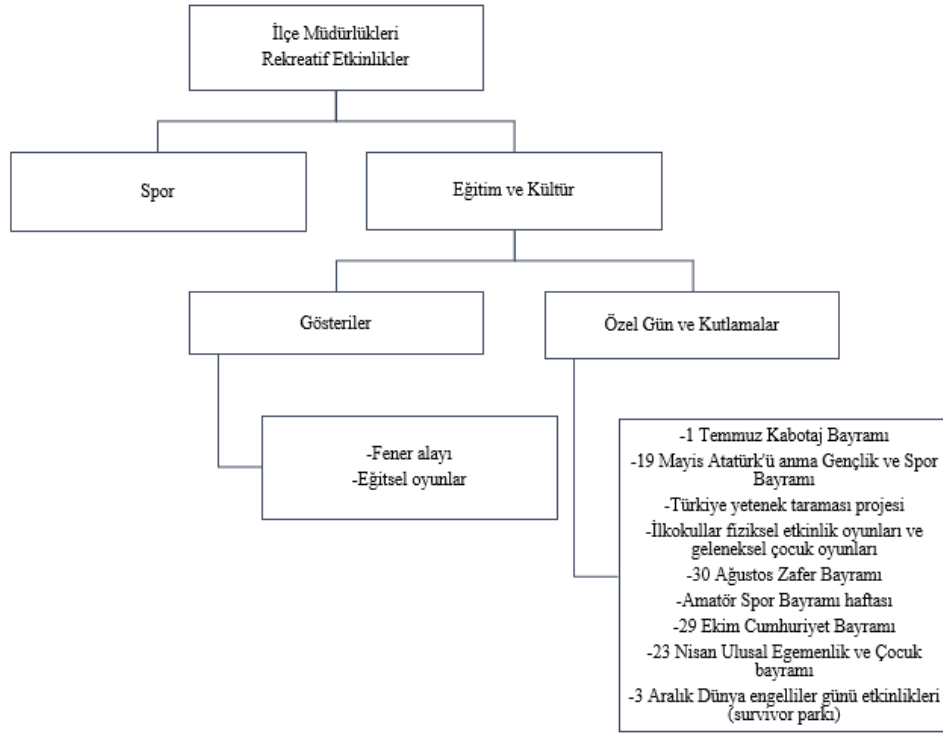
4.1.2. İlçelerdeki Rekreasyon Programlarına İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırmada İlçe Müdürlükleri bünyesinde yürütülen rekreatif etkinliklerin iki ana tema altında toplandığı görülmektedir: a) Spor ve b) Eğitim ve Kültür. Öte yandan, X-GSİM Merkez Müdürlüğü faaliyetlerinde yer alan 'sanat' temasının, İlçe Müdürlüklerinde uygulanmadığı belirlenmiştir. Katılımcılar, bu durumun temel sebebi olarak İlçe Müdürlüklerinde Gençlik Merkezlerinin, gençlik liderlerinin ve usta öğreticilerin sayıca yetersiz olmasını ifade etmişlerdir (Şekil 6).

Şekil 6. İlçelerde Uygulanan “Spor” İle İlgili Mevcut Uygulanan Rekreatif Etkinlikler

Spor alt temalarının ardından, İlçelerde gerçekleştirilen rekreatif etkinlikler arasında 'Eğitim ve Kültür' alanındaki faaliyetler ikinci alt tema olarak öne çıkmıştır (Şekil 7).

Şekil 7. İlçelerde Uygulanan “Eğitim ve Kültür” İle İlgili Mevcut Uygulanan Rekreatif Etkinlikler

İlçe Müdürlüklerin de mevcut uygulanan ve uygulanmakta olan rekreatif etkinliklere ilişkin bulguların sonucunda katılımcılar rekreasyon programlarını iki temel boyutuyla ifade etmişlerdir. GSM’nin yapısında spor hizmetleri ve gençlik hizmetleri olduğunu düşünürsek iki bölümde hizmet verilmektedir. Katılımcıların ifadelerinde ağırlıklı olarak spor hizmetlerine vurgu yapıldığı, sportif rekreasyon programlarının ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Sanat ve kültür odaklı rekreasyon programlarının ise daha çok gençlik hizmetleri birimi bünyesinde yürütüldüğü belirtilmiştir. Uygulanan sportif rekreasyon programlarının hem merkezde hem de ilçe düzeyindeki GSİM birimlerinde geniş ve çeşitli etkinlikler içerdiği tespit edilmiştir.

İl ve ilçe merkezlerinde uygulanan rekreasyon programları, Şekil 5 ve Şekil 6’da incelendiğinde, sporla ilgili programların turnuvalar, eğitimler, yarışmalar ve maçlar gibi farklı boyutlarda yer aldığı görülmektedir. Sanat alanındaki rekreasyon programlarının ise resim, müzik ve sinema gibi çeşitli alt dallarla çeşitlilik kazandığı belirlenmiştir. Ayrıca eğitim ve kültür temalı rekreasyon programlarının, gösteriler, dini eğitimler, toplantı ve seminerler, özel gün ve kutlamalar ile kamplar gibi alt kategorilerde zengin bir içerik sunduğu görülmektedir.

Araştırmanın birinci alt boyutunda ortaya çıkan zengin rekreatif program etkinliklerinin, özellikle çocuklar ve gençler olmak üzere birçok kesime önemli avantajlar sağlayacağı düşünülebilir. Araştırmada spor, sanat ve kültür başlıkları altında tanımlanan rekreasyon program yapısı, literatürde yer alan rekreasyon tanımları ile uyum içerisindedir. Örneğin, Rossman & Schlatter’in (2000) serbest zaman anlayışında; oyun oynamak (play), oyunlar (games), yani kendini ifade etme, sporun fiziksel güç, rekabet ve kurallar gibi unsurlarını içerdiği; ayrıca oyun becerileri ve kuralların belirlendiği, eşit sayıda oyuncunun yer aldığı etkinliklerin yanı sıra, rekreasyonun kişinin kendini yenilediği ve sosyal amaçla katıldığı faaliyetler olduğu belirtilmektedir (Rossman & Schlatter, 2000). Ayrıca, bu programların planlamaları çeşitli kriterlere dayanmakta olup, amaçlar, farklı kriterler ile eylem ve durgunluk durumlarına göre sınıflandırıldığı görülmektedir. Çelebi & Özbey’e (2017) göre, bu durum kişilerin rekreasyona katılımındaki istek ve arzularını, ayrıca yaşam kalitelerini etkileyen önemli bir faktördür.

4.2. Sportif Rekreasyon Programlarına İlişkin Güncel Sorunlara Ait Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın bulgularında; katılımcıların sportif rekreasyon programlarına ilişkin güncel sorunlara ait ifadelerinden elde edilen verilerin analizinde 5 ana tema ortaya çıkmıştır. Bunlar; ekonomik zorluklar, iletişim eksikliği, coğrafi koşullar ve yönetsel süreçler şeklinde ifade edilmiştir (Şekil 8).

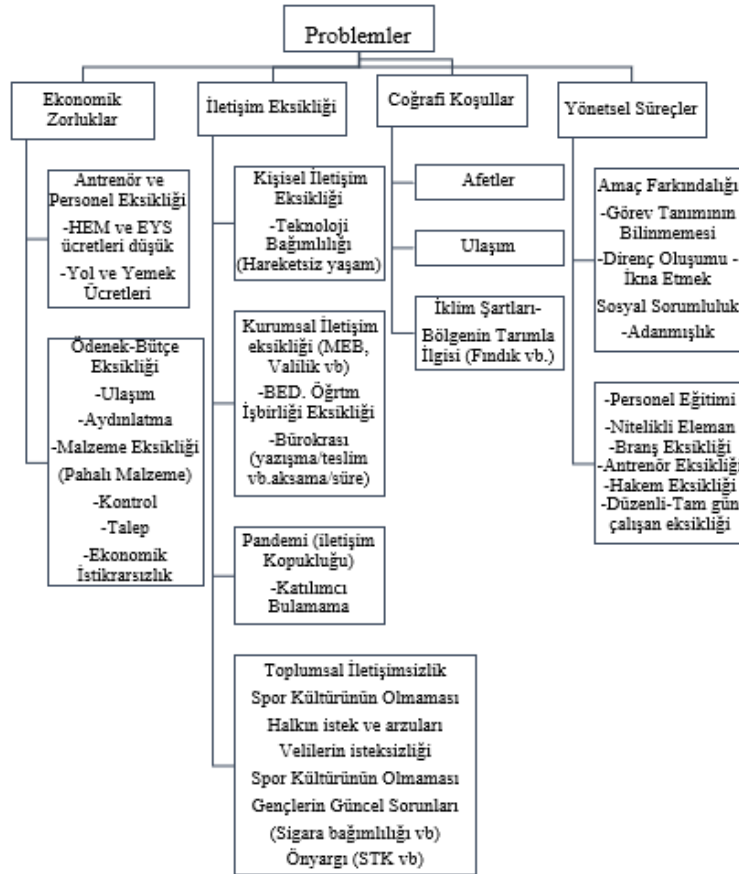
4.2.1. Ekonomik Zorluklar

Katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği ile ilgili sorunlar konusunda antrenör ve personel eksikliğinin önemine vurgu yapmışlardır. Bu duruma ilişkin nedenler arasında, Halk Eğitim Merkezi ve Eğitim Yönetim Sistemi kapsamında ücretlerin düşük olması ile yol ve yemek ücretlerinin sınırlı tutulması gösterilmiştir.

Antrenör ve personel eksikliği ile ilgili ifade örnekleri;

- K-6 "Sabit personelimiz yok, antrenörümüz olmadığı için 2 işçimiz ile 3 tesisi açık tutmaya çalıştık tesisi kapalı tutmadık. Kendi aracıyla poligona gidiyor, oradan stada geliyor, hafta sonu geliyor, stadı ayarlıyor özverili çalışıyorlar. Düzenli çalışan hocamız yok. Herkes merkezden gidip geliyor, buraya, örneğin beden eğitimi öğretmeni merkezden gidip gelmek zorunda kalıyor.

Spor ve rekreasyon programlarının yönetiminde görev alan liderlerin uzmanlık bilgisi ve yönetsel becerileri, programın başarısı açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar, antrenör, öğretmen veya yönetici gibi lider konumundaki kişilerin eksikliğinin, ciddi aksaklıklara yol açtığını ortaya koymaktadır. Örgütlerin etkin ve verimli bir şekilde faaliyet gösterebilmesi, belirlenen hedeflere ulaşabilmesi, çalışanların becerilerini geliştirebilmesi ve motivasyon kazanabilmesi için yönetici ve liderler en önemli insan kaynağıdır (Bilgen, 1990).

Şekil 8. Sportif Rekreasyon Programlarına İlişkin Güncel Sorunlar

Araştırma bulguları, özellikle antrenör eksikliğinin katılımcıların rekreasyon programlarına düzenli katılımını ve programların sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermektedir. Bunun yanı sıra, öğretmenler eğitim süreçlerinde, liderler kamplar ve etkinliklerde, rekreasyon programlarının vazgeçilmez insan kaynakları arasında yer almaktadır. Özellikle uzman antrenörler, en önemli insan kaynağı olarak, çocukların bütünsel ve beceri gelişimlerinde, önemli katkılar sağlayabilmektedirler (Özbar & Çelebi, 2024). Bu doğrultuda, GSİM gibi kurumlarda ilgili alanlarda uzmanlıkların istihdam olanaklarının artırılması önerilmektedir. Tüm bunların yanında, katılımcılar, GSİM tarafından yürütülen sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği konusunda karşılaşılan en önemli sorunlardan biri olarak ödenek ve bütçe eksikliğine dikkat çekmişlerdir. Bu durumun temel nedenleri arasında ulaşım,

aydınlatma, malzeme eksikliği (pahalı malzeme temini, kontrol ve talep sorunları), ekonomik istikrarsızlık ve bürokratik süreçlerde yaşanan aksaklıklar (resmi yazışmalar, teslim süreçleri vb.) gibi unsurlar öne çıkmaktadır. Ödenek ve bütçe eksikliğine yönelik neden olarak katılımcılar, ulaşım, aydınlatma, malzeme teminindeki yetersizlikler (yüksek maliyetli malzemeler, denetim süreçleri, talep yoğunluğu, ekonomik dalgalanmalar) ile bürokratik engeller (yazışmalar, teslimat gecikmeleri, sürecin uzaması gibi) gibi nedenleri dile getirmişlerdir.

Bütçelendirme, örgütlerin yönetim süreçlerinden biri olup, yöneticiler, bütçelendirme sürecinde örgütün amaçlarını göz önünde bulundurarak, etkinlikleri planlamakta, mevcut personel ve tesis gibi kaynakları talep etmekte ve zaman, çevresel koşullar gibi dış faktörleri değerlendirmektedirler. Bütçelendirme sürecinde tesis, personel, araç ve gereç giderleri için en gerçekçi rakamlar belirlenmeli ve birden fazla finansman kaynağı ile yaratıcı yöntemler dikkate alınarak bütçe oluşturulmalıdır (Parks vd., 2013).

Katılımcılar, GSİM tarafından yürütülen sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği açısından en büyük sorunlardan birinin ödenek ve bütçe eksikliği olduğunu vurgulamışlardır. Bu eksiklikler, programların etkin biçimde uygulanmasını ve uzun vadede sürdürülebilirliğini önemli ölçüde olumsuz etkilemektedir. Araştırma sonuçları, bütçeyle ilgili sorunların, özellikle malzemelerin ilçelere dağıtımında yaşanan aksaklıklardan kaynaklandığını ve bazı ilçelere bütçe ayrılmadığını göstermektedir. Bu sorunun çözümü için, ilçelere ihtiyaçları doğrultusunda ek bütçe tahsis edilmesi, rekreasyon programlarının sürekliliğini sağlamak açısından önerilmektedir. Ayrıca, bütçe planlamalarında yaşanan zorluklar ve malzeme temin süreçlerinin yavaş ilerlemesi, programların verimli bir şekilde yürütülmesini zorlaştıran faktörler arasında gösterilmektedir.

4.2.2. İletişim Eksikliği

Katılımcılar, GSİM 'nin iletişim eksikliğine ilişkin güncel sorunlara ait kişisel ve kurumsal iletişim eksikliğini, pandemideki iletişim kopukluğunu ve toplumsal iletişimsizliği ifade etmişlerdir. Kişisel iletişim eksikliğinde katılımcılar, teknoloji bağımlılığına, hareketsiz yaşam'a ilişkin unsurlara dikkat çekmişlerdir.

Katılımcıların iletişim eksikliği ile ilgili örnek ifadeleri;

- K9 "Gençlik merkezlerinde en zorlandığımız konu iletişim., K4 "Spor ve rekreasyon ile ilgili problemleri değerlendirmek istediğimizde, öncelikle halkın yeterli spor bilincine sahip olmadığını görebiliriz. Halkın ekonomik düzeyi de spora olan bilincin düşüklüğüne neden olmaktadır. Teknolojiyle beraber hareketsiz bir yaşama alışmış durumdayız. K5 "Halk çok ilgisiz veliler çocuklarını getirip götürmüyor, velilerde duyarsızlık var. Spor yapmanın sporun faydasının bilincinde değiller". K4 "Herhangi önemli gün hafta program kutlamalarında ya da herhangi yapılacak bir etkinlikte tüm iş yükünün eşit dağıtılamaması, bazen bizim kurumla başlıyor ya da sonlanıyor. K6 "kişisel nedenler sebebiyle kurumlararası iletişimsizlik var" şeklinde belirtilmiştir.

Katılımcılar, kurumlar arası iletişim, işbirliği eksikliklerinin ve bürokrasi (yazışma/teslim vb.aksamalar/süre) nedeniyle oluşan yazışma gecikmelerinin, rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Özellikle farklı kurumlar arasında etkinliklerin koordinasyonunun sağlanamaması, programların verimli bir şekilde yürütülmesini engelleyebildiği belirtilmiştir. Bu durum, özellikle ilçelerdeki programların etkinliğini azaltmakta ve katılım oranlarını oldukça düşürebilmektedir.

Pandemi döneminde iletişim kopukluğu olduğunu belirten katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğine ilişkin sorunlara yönelik ifadelerinde pandemi dönemineki iletişim sorunlarına dikkat çekmişlerdir. Bununla ilgili ifadeler;

- K4 "Pandemiden önce örnek verecek olursak basketboldan 200 öğrencimiz vardı. Şu anda basketbolumuz yok. Çok fazla öğrenci kitlesine sahiptik. Çok fazla öğrencimiz olduğu için de belediyelerin istediğimiz gibi pandemiden önce servis temin edebiliyorduk. Sonrasında böyle bir ara ve soğukluk oldu. Hem artık veliler

çok göndermiyor. Hem branş açma konusunda zorlanıyoruz hem de belediye artık servis desteğini komple çekmiş oldu, ulaşım yönünden sıkıntımız var” şeklindedir.

Bireylerin kendilerini geliştirmeleri, iş performanslarını artırmaları açısından iletişim becerileri büyük önem taşımaktadır. Bir kurumda çalışanların performans değerlendirmelerinin sağlıklı yapılabilmesi için öncelikle etkili iletişim kanallarının kullanılması gerekmektedir. Çalışma hayatında herkesin, kendisini dinleyen, olumlu geri bildirim veren, gelişime açık olan ve güven duygusunu artıran bir yöneticiyle karşılaştığı bir deneyimi olmuştur. Örgütsel ortamda bireysel performansın geliştirilmesinde temel faktörlerden biri aktif dinleme, koordinasyon sağlama ve bireysel gelişime açık olmaktır (Barutçugil, 2002).

Araştırma bulgularına göre, katılımcılar gençlerle etkili iletişim kurmada zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kişisel iletişim becerilerinin geliştirilmesi, özellikle çocuklar ve gençlerle etkileşim içinde olunan ortamlarda sürdürülebilir katılım açısından belirleyici bir faktördür. Ayrıca, kurumsal iletişim bağlamında katılımcılar, karşılıklı etkileşimde aksaklıklar yaşandığını ve özel gün kutlamaları gibi etkinliklerde ortak bir dil oluşturulamadığını dile getirmişlerdir. Bu tür iletişim eksiklikleri kurumsal işleyişi aksatmakta ve rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyebilmektedir.

Baltaş (2008), kurumların gelecekteki başarısının yalnızca çalışanların bireysel yetkinliklerine değil, aynı zamanda organizasyonun duygusal zekâsına da bağlı olduğunu ifade etmektedir. İletişim, empati, takım çalışması, problem çözme ve karar alma gibi beceriler hem bireysel hem de kurumsal düzeyde başarıyı belirleyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Katılımcılar, ilçelerde yürütülen rekreasyon programlarına yönelik değerlendirmelerinde, velilerin yeterince duyarlı olmadığını, gençlerin sivil toplum kuruluşlarına (STK) karşı önyargılı yaklaştıklarını ve beden eğitimi öğretmenlerinin iş yüklerinden dolayı ekstra görev istemediklerini ifade etmişlerdir.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde, araştırma sonuçları kişisel, kurumsal ve toplumsal iletişim eksikliklerinin gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. GSİM bünyesinde, iletişim becerileri, takım çalışması ve kurumsal iş birliklerinin önce bireysel düzeyde, ardından çalışanlar arasında karşılıklı olarak geliştirilmesi ve uygulanması büyük önem taşımaktadır.

4.2.3. Coğrafi Koşullar

Katılımcılar, GSİM'nin sürdürülebilirliğiyle ilgili mevcut sorunları değerlendirirken afetleri, ulaşımı, iklim koşullarını ve bölgenin tarımsal yapısıyla ilişkisini çeşitli zorluklar olarak dile getirmişlerdir. Katılımcılar, sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği konusunda afetlerin etkisinin önemli bir faktör olduğunu vurgulamış ve bu durumun programların uygulanmasını zorlaştırdığını dile getirmişlerdir.

Bunlarla ilgili ifadeler ise;

- K5 “Ulaşımla ilgili sorunumuz var. Spor salonumuz şehrin dışında yolda aydınlatmaları yok ve karanlık bir bölgede gidiş gelişlerde çok sorun çıkıyor. K2 “Geçen yılda 7000 -8000 ulaştık. Kayıt yapıldı. Bu çocuklar 2 ay geliyor fakat Ağustos ayında özellikle Fındıktı, tatildi derken sayımız önceki yıllara oranla 1000 olan sayımız bu yıl 3000 olarak devam etti. Bu yıl daha verimli oldu kurslarımız diyebiliriz.” Normal sezonda kalabalık oluyor. K7 “Planlama, aylara iklim şartlarına, tatillere, kutlamalara okul başlarken yapıyor, (Ağustos-Eylül dönemi, yaz spor okulu) şeklinde belirtmişlerdir.

Araştırmada katılımcılar, GSİM'nin sürdürülebilirliğini etkileyen coğrafi faktörler arasında afetlerin önemli bir sorun olduğunu belirtmişlerdir. Deprem, sel, yangın gibi doğal afetler kontrol edilemez olaylar olduğu için rekreasyon programlarının aksamasına, hatta tamamen durmasına neden olabilmektedir. Araştırmanın yürütüldüğü X ilinde sık yaşanan şiddetli depremler ve yoğun sel baskınları, spor tesisleri üzerinde uzun vadeli olumlu ve olumsuz etkiler bırakmıştır. Günümüzde bazı sorunlar çözülmüş olsa da, afetlerin devam etmesi nedeniyle X ilinde sürekli olarak önlemler alınması gerekmektedir. Bu doğal tehditler, X-GSİM'deki sportif rekreasyon programlarının çevresel, toplumsal ve ekonomik boyutlarda sürdürülebilirliği açısından düzenli tedbirler alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Bununla birlikte, rekreasyon programlarının hayata geçirilmesinde coğrafi ve sosyal engeller de büyük bir rol oynamaktadır. Katılımcılar, bazı ilçelerin coğrafi konumu nedeniyle ulaşım sorunlarının yaşandığını ve bu durumun programlara katılımı olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Araştırma bölgesinde spor ve rekreasyon tesislerine kullanıcıların hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmesi, katılımın sürekliliğini sağlamak açısından kritik bir faktördür. Ancak tesislerin merkeze veya okullara uzak olması, rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Ulaşım eksikliği, sportif rekreasyon programlarına katılımın önündeki en büyük engellerden biri olup, özellikle kırsal bölgelerde ve uzak ilçelerde yaşayan bireylerin etkinliklere düzenli katılımını kısıtlamaktadır. Yetersiz ulaşım imkanları nedeniyle etkinliklere katılım düşmekte, bu da programların hedeflenen katılım oranlarına ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Bu sorunun çözümü için daha fazla ödenek ayrılması, bisiklet yolları, ring otobüs seferleri gibi ulaşım alternatiflerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Doğu vd., 2002; Elveren & Çelebi, 2024).

Ayrıca, araştırmanın yapıldığı merkez ve ilçelerde tarımsal faaliyetlerin de rekreasyon programlarına katılımı etkilediği belirtilmiştir. Ağustos ayında başlayan hasat dönemi nedeniyle yöre halkı, özellikle fındık gibi tarım ürünlerinin toplanmasına yoğunlaştığından, çocuklar, gençler ve aileler bu süreçte rekreasyon etkinliklerine katılamamaktadır. Bu durum, rekreasyon programlarına katılımın bu dönemde düşmesine neden olmaktadır. Katılımcılar, bu durumu dile getirmiş ve yöneticiler de programları bu döneme uygun şekilde planlamaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Rekreasyon programlarının, çocuklar, gençler, yetişkinler ve özel gruplar için çeşitli alternatifler sunması büyük önem taşımaktadır. Her bireyin, kişisel ve toplumsal rekreasyon olanaklarından faydalanma hakkı bulunmakta ve devlet, bu imkanları eşit şartlarda sunmak adına çeşitli önlemler almaktadır. Örneğin, çocukların okul dışındaki zamanlarını sanat, kültür ve oyun gibi etkinliklerle değerlendirmesi teşvik edilmeli, ancak bu programların sunulması tek başına yeterli görülmemelidir. Katılımın devamlılığını sağlamak için ulaşım gibi engellerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Araştırma bulgularına göre, spor salonlarının ve rekreasyon alanlarının merkeze veya okullara uzak olması, rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemektedir.

Ödenek, bütçe ve tesis yetersizliği gibi sorunlara çözüm getirmek amacıyla çeşitli öneriler sunulabilir. Öncelikle, sportif rekreasyon programlarına ayrılan bütçenin artırılması ve etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Ulaşım, aydınlatma ve malzeme eksikliklerinin giderilmesi için gerekli finansman sağlanmalı, ayrıca bürokratik süreçler hızlandırılarak ekonomik istikrarsızlıklardan kaynaklanan aksaklıkların önüne geçilmelidir. Bu sayede, sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği sağlanarak toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığına daha fazla katkı sunulabilir.

Rekreasyon programlarına yönelik yapılacak yatırımlar, uzun vadede topluma önemli faydalar sağlayacaktır. Sağlıklı ve aktif bir toplum oluşturmak için sportif rekreasyon programlarının desteklenmesi ve daha geniş kitlelere ulaştırılması büyük önem taşımaktadır (Uçar, 2021). Bu doğrultuda, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör iş birliği içinde çalışarak rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğine katkıda bulunabilirler.

4.2.4. Yönetsel Süreçler

Katılımcıların GSİM 'nin sürdürülebilirliğine ilişkin güncel sorunlara ait ifadelerinde; Amaç farkındalığı, takım çalışmasının gerekliliği, personel, başlıkları adı altında sorunlar olduğu ifade edilmiştir.

4.2.4.1. Amaç Farkındalığı

Katılımcılar, X-GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği ile ilgili değerlendirmelerinde, amaç farkındalığının kritik bir unsur olduğunu vurgulamışlardır. Kurum çalışanlarının aynı görevi farklı performans seviyelerinde yerine getirdiğini belirten katılımcılar, bu durumun iş süreçlerinde tutarsızlıklara yol açtığını dile getirmişlerdir. Sorunun kaynağı olarak, problemlerin çözülmesi gerekirken, yeni problemlerin ortaya çıkmasını örnek göstermişlerdir. Ayrıca, kurumların insan kaynaklarını, en ekonomik ve en verimli şekilde kullanmaları gerektiği

düşünüldüğünde, çalışanlar arasında direnç olduğu, sorumlulukların tam olarak yerine getirilmediği ve çalışanlara eşit iş yükü dağılımı yapılamadığı ifade edilmiştir. Bununla ilgili katılımcıların ifadeleri;

- K1 “Kamudaki çalışma prensipleri genelde bir sorunun çözümü değil, anladığım kadarıyla bir sorunun çözümsüz hale getirilmesi meselesi. Sürecin yayılma meselesi. O yüzden ben arkadaşlarımla özellikle yakın çalışma arkadaşlarımdan değil ama diğer alt görevdeki arkadaşlarımızdan bir direnç oluyor. Bunu da bir şekilde anlatarak izah ederek projenin tam manasıyla faydasını ortaya koyarak ikna yöntemiyle çözmeye çalışıyoruz. Çünkü onların da ikna olması lazım. K3 Adanmışlık var. 30 tane öğrenciyle başladık 110 tane öğrenci var online kayıt alıyoruz. Voleybolda 200 öğrenci var, antrenörümüz yok, K4. Görev dağılımı yapılsa bile milli eğitimin bizi önceliğe almaması ya da okul müdürlerinin olur aşamalarında gecikmesi yönünde yaşıyoruz. Olur yazılarının kaymakamlık ya da valilik oluru olmasına rağmen bürokratik bazı gecikmeler olumsuz sonuçlara yol açıyor” şeklinde belirtmişlerdir.

Rekreasyon etkinliklerine başlamadan önce tüm hazırlık süreçlerinin eksiksiz tamamlanması gerekmektedir. Bu hazırlıklar, en küçük görevlerden en büyük sorumluluklara kadar geniş bir yelpazede ele alınmalı ve etkinliklerin kapsamına göre görev dağılımı yapılmalıdır. Örneğin, küçük çaplı etkinliklerde beş kişi görev alırken, daha büyük organizasyonlarda bu sayı 30 kişiye kadar çıkabilmektedir. Bir örgütün yönetiminde en önemli yönetsel faktörlerden biri, amaçların rasyonel bir çerçevede belirlenmesi ve uygulanmasıdır (Bilgen, 1990). Diğer yandan, örgüt içerisinde tüm çalışanların ortak bir amacı benimsemesi ve aidiyet duygusunun güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu aidiyetin sağlanması için çalışanların amaç konusunda bilinçlendirilmesi ve içsel motivasyonlarının desteklenmesi gerekmektedir (Parks vd., 2013).

Sonuç olarak, rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğini sağlamak için çeşitli önlemler alınmalıdır. Bunlardan biri, amaç ve araç arasındaki dengenin korunmasıdır. Rasyonel yönetim ilkesi doğrultusunda, iş yükünün adil bir şekilde dağıtılması büyük önem taşımaktadır. Araştırmada da vurgulandığı üzere, bir antrenöre 100 kişi yerine 30 kişilik bir katılımcı grubu atanması, iş yükü ve çalışan sayısı arasındaki dengenin sağlanmasına örnek olarak gösterilebilir. Bu tür uygulamalar, örgütsel verimliliği artırarak rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğini desteklemektedir (Bilgen, 1990 Erkal vd., 1998).

4.2.4.2. Takım Çalışmasının Gerekliliği

Araştırmaya katılan bireyler, takım çalışmasının gerekliğine dair önemli bulgular ortaya koymuştur. Katılımcılar, “sürecin başarılı bir şekilde yönetilebilmesi için personelin projeye inanması gerekmektedir. Ancak diğer kurumların sorumluluk almakta gecikmeleri nedeniyle tüm yük bize kalabiliyor.” şeklindeki ifadeleriyle, rekreasyon programlarının yürütülmesi ve sürdürülebilirliği açısından takım çalışmasının kritik bir unsur olduğunu vurgulamışlardır. Bununla ilgili katılımcılar ifadelerinde;

- “K1 Kurumlar arası iş birliği konusunda sıkıntı yaşıyoruz. İnsan kaynağı, yönetimi, bütçe ve disiplin konusunda zorluklar yaşanıyor. Her projeyi sahiplenen kitle yok. Hizmet ettiğimiz kitleye projeyi inandırmak ikna etmek gerekiyor, direnç oluşumu. Personelin projeye inanması gerekiyor, süreci yönetmek için. K2 İş birliği protokolleri ile daha verimli işler yapıyoruz. Personelden verim almak önemli. K3 Adanmışlık var. K4 Personelimiz kuruma bağlı, çalışanlar, yıllık izin alırlar yine gelirler. Kurumların görev tanımı bilinmezliği var. Diğer kurumların sorumluluk almakta gecikmeleri yönünde sıkıntı var. Etkinliklerdeki tüm yük bize kalıyor. K6 Kurumlar arası iletişimsizlik ve kişisel sebepler olabiliyor. K8 Kurumlarla koordineli çalışıyoruz” şeklinde belirtmişlerdir.

Takım çalışmasıyla yürütülen etkinlikler, katılımcıların iletişim becerilerini ve karşılıklı ilişkilerini geliştirmelerine yardımcı olurken, aynı zamanda üstlendikleri görevlerin kurumsal amaçlarla olan bağlantısını daha iyi kavramalarını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, ekip çalışması hem bireysel motivasyonu hem de ekip motivasyonunu artırarak çalışma ortamındaki uyumu güçlendirmektedir. Bu tür etkinlikler, katılımcıların alıştıkları konfor alanından çıkarak yeni beceriler kazanmalarına ve iş arkadaşlarıyla daha güçlü bir iş birliği ortamı oluşturmalarına katkı sağlamaktadır (Gençtürk, 2022; Cain & Jolliff, 1998). Örgütlerin takım yapısını oluştururken çeşitli faktörleri göz önünde bulundurulmaktadır. Bu faktörler arasında kaynakların daha verimli kullanılması, üretkenliğin artırılması, kaliteli ürün ve

hizmet sunumu, başarılı problem çözme, yaratıcılığın teşvik edilmesi ve daha nitelikli karar alma süreçleri yer almaktadır (Uğurlu, 2012; Atalay Çelebi vd., 2023). Bu bağlamda, araştırmaya katılan bireylerin takım çalışmasının gerekliliğine dair vurguladıkları hususlar, ekip çalışmasının rekreasyon programlarının başarısı açısından ne denli önemli olduğunu gözler önüne sermektedir.

4.2.4.3. Personel

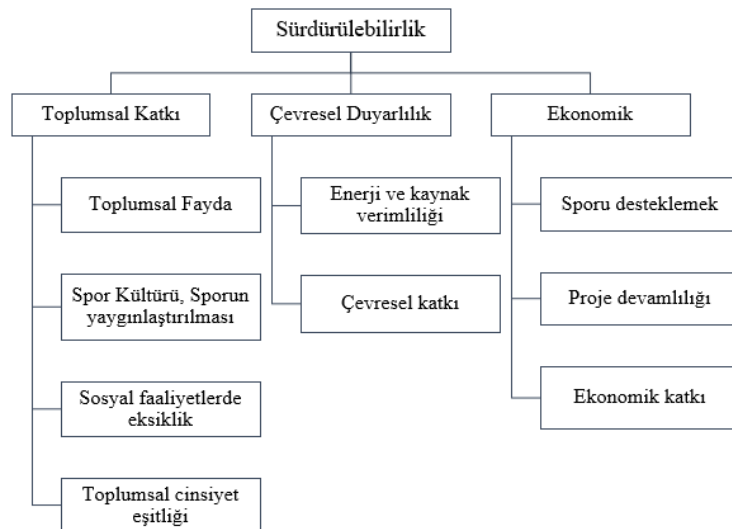
Katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğine ilişkin sorunlara yönelik ifadelerinde personel ile ilgili olarak, personel eğitimi, nitelikli eleman, branş eksikliği, antrenör eksikliği, hakem eksikliği, düzenli-tam gün çalışan eksikliği şeklinde unsurları belirtmişlerdir. Özellikle X-GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği açısından branş çeşitliliğinin artırılması gerektiğini, bunun doğal bir sonucu olarak da antrenör ve hakem sayısının artırılmasının önem taşıdığını vurgulamışlardır. Ayrıca, görev yapan personelin alanında uzman olması gerektiğine de dikkat çekmişlerdir. Katılımcıların bununla ilgili ifadelerinde;

- K3 “Burada gelen kişi işin uzmanı olması gerekiyor. K5 “Branş çeşitliliğinin artmasını istiyoruz. Bakanlığın ilçelerde çeşitli branşlarda antrenör göndermesini talep ediyoruz. Hemen hemen her ilçede bir antrenör var diğer branşlarda halk eğitimi ve EYS üzerinden çalışıyorlar. Bu da ücretlerin çok cüzzı miktarda olması nedeniyle devamlılık sağlayamıyoruz K6 “Herkes Merkezden den gidip geliyor buraya, mesela beden eğitimi öğretmeni merkezde oturuyor. Okul bitince hemen eve gitmek istiyorlar” şeklinde belirtmişlerdir.

Günümüz iş dünyasında, nitelikli iş gücüne duyulan ihtiyaç giderek artmakta ve çalışanların uzmanlık ve yetkinlik sahibi olmaları gereklilik haline gelmektedir. Kurumların hedeflerine ulaşabilmesi için, bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları açısından donanımlı, optimum verim sağlayabilecek insan kaynağına sahip olmaları büyük önem taşımaktadır. Nitelikli personelin sahip olması gereken özellikler arasında akademik eğitim almış olmak, dürüstlük, çözüm odaklı düşünme, yaratıcı fikirlere sahip olma, okuryazarlık ve sayısal becerilere hâkimiyet, çalışma ortamına uyum sağlama yetisi, karmaşık sistemleri algılama becerisi, sürekli gelişime açık olma, karar verme ve inisiyatif alma yetkinliği, objektif bir tutum sergileme ve mesleğin gerektirdiği diğer niteliklere sahip olma gibi unsurlar yer almaktadır. Sürekli kendini geliştiren, işini özveriyle yapan ve bilgiye dayalı kararlar alabilen bireyler, nitelikli iş gücünün temel unsurları arasında gösterilmektedir. Mesleki yeterlilik, aynı zamanda başarıyı da beraberinde getirmektedir (Akay, 2022). Bu bağlamda, X-GSİM'de antrenör, hakem, spor uzmanı ve diğer nitelikli personel sayısının artırılmasının, sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği açısından kritik bir rol oynayacağı söylenebilir.

4.3. Rekreasyon Program Sürdürülebilirliğine İlişkin Sorunlar ile İlgili Bulgular ve Tartışma

Araştırmada, katılımcıların rekreasyon program sürdürülebilirliğine ilişkin ifadelerinden, toplumsal katkı, çevresel duyarlılık ve ekonomik sürdürülebilirlik temaları ortaya çıkarılmıştır (Şekil 9).

Şekil 9. Sportif Rekreasyon Programların Sürdürülebilirliğine İlişkin Sorunlar

4.3.1. Toplumsal Katkı

Bu bölümde toplumsal fayda, spor kültürü ve sporun yaygınlaştırılması, sosyal faaliyetlerde eksiklik ve toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında bilgilere yer verilmiştir.

4.3.1.1. Toplumsal Fayda

Katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği konusunda toplumsal katkının önemine vurgu yapmışlardır (il tanıtımı, turizm, sanat, kitap okuma, sosyalleşme (spor salonunu benimseme), gönüllülük, liderlik (samimi, iletişime açık, güvenilir, motive etmesi). Bu programların ilin tanıtımına destek sağladığını, bireyler arasındaki sosyalleşmeyi artırdığını ve çocukların spor salonlarını benimseyerek rahatça gidip gelebilmelerine olanak tanıdığını belirtmişlerdir. Ancak bazı programların sürdürülebilirlikten yoksun olduğu ve hem programların hem de katılımcıların sürekli değiştiği ifade edilmiştir. Katılımcıların “sabit bir sistem yok, sürekli bir değişim söz konusu, programlar ve kişiler sürekli değişiyor” şeklindeki görüşleri, programların istikrarlı bir yapıya sahip olmadığını ortaya koymaktadır.

4.3.1.2. Spor Kültürü ve Sporun Yaygınlaştırılması

Katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği konusunda spor kültürünün yaygınlaştırılmasının önemini vurgulamışlardır. Sporun geniş kitlelere ulaşmasının uzun vadeli bir süreç olduğu ve bu sürecin sağlıklı ve nitelikli bir yaşamın desteklenmesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Sporun sürdürülebilirliği, ülkelerin gelişmişlik düzeyini belirleyen önemli unsurlardan biri olup, bireylerin ötesinde kurumsal organizasyon, planlama ve gelişim açısından büyük bir rol oynamaktadır (Şahin, 2019).

4.3.1.3. Sosyal Faaliyetlerde Eksiklik

Katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği konusunda sosyal faaliyetlerin yetersizliğine dikkat çekmişlerdir. Okulların büyük ölçüde akademik başarıya odaklanması nedeniyle öğrencilerin sosyal etkinliklere katılımında eksiklik yaşandığı ifade edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin sosyalleşme konusunda zayıf kalmasına neden olmakta ve sportif rekreasyon programlarına katılımı olumsuz etkilemektedir.

4.3.1.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği kapsamında, etkinliklere katılımın herkes için eşit şekilde sağlanmasının önemine dikkat çekmişlerdir. Kadın, erkek, engelli bireyler, çocuklar, yaşlılar gibi farklı grupların hiçbir ayırım gözetilmeksizin bu programlardan faydalanabildiği belirtilmiştir. Esentaş vd. (2016), özellikle erkek ve kız çocuklarının ayırım gözetmeksizin, özgüven sahibi olmaları veya sorumluluk almaları vb. gibi temel unsurların kazandırılması için hareket yoluyla veya yaşayarak öğrenme yaklaşımıyla rekreatif etkinliklerinin gerekliliğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda X-GSİM'nin toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesini benimseyerek herkes için fırsat eşitliği sunmaya çalıştığı söylenebilir. Bu yaklaşım, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden biri olan toplumsal cinsiyet eşitliğine de katkı sağlamaktadır. Rekreasyon programlarının uzun vadeli sürdürülebilirliği için ilgili kurumlar, bireyler ve devlet arasında güçlü bir iş birliği sağlanmalı, sürecin her aşaması yakından incelenmeli ve gerekli politikalar oluşturulmalıdır. Bu süreçte, ulusal ve uluslararası hedefler belirlenerek, gerekli kaynakların etkin yönetimi sağlanmalıdır (Koçak & Balcı, 2010). Böylece, sürdürülebilirlik kapsamındaki tüm bileşenler bütünlük içinde ele alınarak, kesintisiz bir planlama, uygulama ve denetim süreci oluşturulabilir (Şahin, 2019).

4.3.2. Çevresel Duyarlılık

Bu bölümde enerji ve kaynak verimliliği ve çevresel katkı hakkında bilgilere yer verilmiştir.

4.3.2.1. Enerji ve Kaynak Verimliliği

Katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarında enerji ve kaynakların etkin şekilde kullanıldığını ifade etmişlerdir. Özellikle spor malzemelerinin uzun ömürlü ve maksimum verimle kullanılması önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

4.3.2.2. Çevresel Katkı

Katılımcılar, çevreye zarar vermediklerini ve spor salonları ile poligon çevresinde ağaçlandırma çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu yaklaşımın sürdürülebilirlik hedefleriyle uyumlu olduğu söylenebilir. Kaynakların doğru yönetilmesi, atıkların azaltılması, geri dönüşüm süreçlerinin etkinleştirilmesi ve çevrenin korunmasıyla sürdürülebilirliğin sağlanabileceğini vurgulamaktadır (Koçak & Balci, 2010; Güner & Çelebi, 2022).

4.3.3. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Bu bölümde sporu desteklemek, proje devamlılığı ve ekonomik katkı hakkında bilgilere yer verilmiştir.

4.3.3.1. Spor Desteklemek

Katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının ekonomik sürdürülebilirliği açısından sporun tanıtılması, teşvik edilmesi ve sponsorluk desteğinin sağlanması gerektiğini dile getirmişlerdir. Sporda sürdürülebilirlik; tesislerin bireylerin refahını artırmak için kullanılması, işlevselliğin korunması ve nesiller boyunca devam ettirilebilecek organizasyonların oluşturulmasıyla mümkün olmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın yönü kesin olmamakla birlikte, tüm sistemin ve bileşenlerinin geçerliliğini ölçebilecek güvenilir kriterlerin tanımlanması önem taşımaktadır.

4.3.3.2. Proje Devamlılığı

Katılımcılar, GSİM'nin sportif rekreasyon programlarının ekonomik sürdürülebilirliği konusunda projelerin devamlılığının kritik bir unsur olduğunu vurgulamışlardır. Ancak, bütçe kısıtlamaları ve spor malzemelerinin eksikliği gibi faktörlerin süreci aksatabileceğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, sürdürülebilir projelerin mevcut olduğunu ve bu projelerin belirlenen etkinlik takvimleri çerçevesinde uygulandığını ifade etmişlerdir.

4.3.3.3. Ekonomik Katkı

Sürdürülebilir kaynak kullanımında, azaltma (reduce), yeniden kullanım (reuse) ve geri dönüşüm (recycle) prensipleri temel alınmaktadır (Darama, 2021). Katılımcılar, spor malzemelerinin tekrar kullanıldığını, eski malzemelerin değerlendirildiğini ve bazen diğer birimlerle paylaşılarak ekonomik kullanım sağlandığını ifade etmişlerdir.

5. Sonuç

Araştırmanın mevcut rekreasyon programlarına ilişkin bulgularında, katılımcıların X GSİM'de uygulanmış ve halen uygulanmakta olan mevcut rekreasyon programlarına ilişkin ifadelerinde: merkez'deki rekreatif etkinlikler (a.spor b.sanat c.egitim ve kültür) ve ilçe'deki rekreatif etkinlikler (a.spor b.egitim ve kültür) şeklinde 2 ana tema olarak ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmanın bulgularında; katılımcıların sportif rekreasyon programlarına ilişkin güncel sorunlara ait ifadelerinden elde edilen verilerin analizinde 5 ana tema ortaya çıkmıştır. Bunlar; ekonomik zorluklar, iletişim eksikliği, coğrafi koşullar ve yönetsel süreçler şeklinde ifade edilmiştir.

Bununla birlikte, rekreasyon programlarının hayata geçirilmesinde coğrafi ve sosyal engeller de büyük bir rol oynamaktadır. Ulaşım eksikliği, sportif rekreasyon programlarına katılımın önündeki en büyük engellerden biri olup, özellikle kırsal bölgelerde ve uzak ilçelerde yaşayan bireylerin etkinliklere düzenli katılımını kısıtlamaktadır. Yetersiz ulaşım imkanları nedeniyle etkinliklere katılım düşmekte, bu da programların hedeflenen katılım oranlarına ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Bu sorunun çözümü için daha fazla ödenek ayrılması, bisiklet yolları, ring otobüs seferleri gibi ulaşım alternatiflerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Elveren & Çelebi, 2024). Rekreasyon program sürdürülebilirliğine ilişkin sorunlar ile ilgili toplumsal katkı, çevresel duyarlılık ve ekonomik sürdürülebilirlik temaları ortaya çıkarılmıştır.

Katılımcıların sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğine ilişkin görüşleri, bu sürdürülebilirliğin bireysel, örgütsel, sosyal, ekonomik, çevresel ve katılım gibi alt boyutları içeren çok yönlü bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, sporda sürdürülebilirlik; çevresel, ekonomik, sosyal ve bireysel değerlerin gelecek nesiller için korunması ile sürekli spor katılımının sağlanması olarak

tanımlanmıştır (Koçak & Balcı, 2010). Bu bulgu, araştırmanın sürdürülebilirlik konusundaki önemini de pekiştirmektedir.

Bu çalışmada, sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliği konusundaki görüşleri analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğinin; ekonomik zorluklar, iletişim eksiklikleri, coğrafi faktörler, teknoloji bağımlılığı ve yönetsel uygulamalar gibi çeşitli etkenlerden etkilendiğini ortaya koymuştur.

Sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyen başlıca faktörler arasında ekonomik sıkıntılar, antrenör ve personel yetersizliği ile bütçe ve ödenek eksiklikleri yer almaktadır. Özellikle malzeme temini ve tesis yönetimindeki aksaklıklar, programların etkin ve verimli şekilde yürütülmesini güçleştirmektedir.

Sportif rekreasyon programlarının başarısını olumsuz etkileyen diğer önemli etkenler arasında ise, iletişim eksiklikleri, kurumlar arası iş birliğinin yetersizliği ve organizasyon süreçlerindeki aksaklıklar bulunmaktadır. Bu durum, programların planlama ve uygulanması sırasında karşılaşılan güçlükleri artırmaktadır.

Yönetsel süreçlerde yaşanan yetersizlikler ile liderlik ve yönetim becerilerindeki eksiklikler, programların başarılı bir şekilde yürütülmesini engelleyen kritik etkenler olarak öne çıkmaktadır. Yönetici ve liderlerin sahip olduğu uzmanlık ve deneyimin, programların başarısında belirleyici bir etkisi olduğu gözlemlenmektedir.

Sonuç itibarıyla, sportif rekreasyon programlarının sürdürülebilirliğini güçlendirmek için ekonomik, iletişimsel, coğrafi ve yönetsel alanlardaki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Böylece, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden sağlıklı ve kaliteli yaşamın desteklenmesi, koruyucu sağlık hizmetlerine yönelik programların geliştirilmesi, herkes için nitelikli eğitime erişimin sağlanması, eğitimde fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi, hayat boyu öğrenme süreçlerinin desteklenmesi ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması gibi hedeflere de bir zemin hazırlanabilecektir. Bu kapsamda, kurumlar arası iş birliğinin artırılması, antrenör ve personel sayısının yükseltilmesi, bütçe ve kaynakların daha verimli kullanılması, coğrafi ve çevresel koşulların dikkate alınması ile liderlik yetkinliklerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu tür iyileştirmelerin, sportif rekreasyon programlarının devamlılığını sağlamasının yanı sıra toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığını destekleyerek sosyal gelişime katkıda bulunacağı ve kaliteli, aktif yaşamın geniş kitlelere yayılmasına olanak tanıyacağı düşünülmektedir.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Destek Bilgisi: Bu makale, Düzce Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı'nda tamamlanan Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Etik Onayı: Makalede ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde **GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences** Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma için Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 29.12.2022 tarih ve 2022/507 sayılı "Etik Kurul Onayı" alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma, iki yazarın katkısı ile hazırlanmıştır. Katkı oranları; 1. Yazar = % 50. Yazar = % 50.

Kaynaklar

- Akay, K. A. (2022). *Nitelikli Personel Eksikliği ile İş Yükü Stresi Arasındaki İlişkide Okullardaki Şiddetin Aracılık Rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı, Türkiye.
- Akyıldız, M. (2013). Boş zamana "Ciddi" bir bakış açısı: Boş zaman araştırmalarında ciddi boş zaman teorisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 46-59. ISSN: 1309-0356
- Atalay Çelebi M., Gürer B. & Yaşar B.Ç. (2023). Doğa ve Macera Eğitiminde Liderlik, K. Yıldız & B. Gürer (Ed.), *Teoriden Uygulamaya Doğa ve Macera Eğitimi* (ss. 111-131), Gazi Yayınevi.
- Atasever, T. & Çolak, E. (2019). "Kocaeli Üniversitesi Akademik Personelinin Sportif Alışkanlık ve Rekreasyon Hakkında Görüşleri ve Beklentilerinin Araştırılması. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, cilt 1, sayı 1, Haziran 2019, E-ISSN: 2667-8985.
- Baltaş, A. (2008). *Ekip Çalışması ve Liderlik: Türk Kültürünün Ekip Çalışmasını Zorlaştıran Özelliklerini Aşın, Kolaylaştıran Özelliklerini Harekete Geçirin* (8th Ed), Remzi Kitabevi.
- Barutçugil, İ. (2002). *Performans Yönetimi*, 1. Baskı, Yönetim Dizisi, Alfa Yayınları, 101-107,1.
- Bilgen N. (1990) *Örgüt İklimi*. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü. Ankara.
- Birleşmiş Milletler, (2016). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları*, Erişim Adresi: <https://turkiye.un.org/tr/sdgs> 23 Şubat 2024. Erişim tarihi: 23 Şubat 2024.
- BM Türkiye (2024). *Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları*. Erişim (16.03.2025). <https://turkiye.un.org/tr/sdgs>, (<https://www.un.org/sustainabledevelopment>)
- Boyraz, S., Ozbar, N., Yetgin, M. K., & Koksalan, B. (2015). Assessment of 6th grade elementary school students, their parents and branch teachers perspective on physical education classes. *Educational Research and Reviews*, 10(14), 1975-1979.
- Bozdağ, B. & Özbek, S. (2020). Lise Öğrencilerinin Fiziksel Aktiviteye Katılım Motivasyonlarının İncelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (2), (ss.396-397).
- Cain, J.H. & Jolliff B. (1998). *Teamwork and Teamplay*. 432 pages, Kendall Hunt Publishing, ISBN 9780787245320 (ISBN10: 0787245321).
- Chalip, L. (2006). Towards social leverage of sport events. *Journal of Sport & Tourism*, 11(2), 109–127.
- Çelebi, M. (2016). Eğitimde Rekreasyon Program Uygulamaları Topluma Hizmet Uygulamalarında Yaşayarak Öğrenme. *International Journal of Social Science Research*, s. 34, (ijssr), cilt 5, sayı 1.
- Çelebi, M. & Özbey, S. (2017). Rekreasyon. N. Mirzeoğlu (Ed.), *Spor Bilimlerine Giriş* (Geliştirilmiş 2.Baskı) (ss:265-294), Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Daly, J.W. (2000). *Recreation and Sport Planning and Design* (2nd edt.), Human Kinetics, 232 pages; p.2, 4-5, ISBN-13: 978-0736003452
- Darama, H. (2021). *Türkiye'deki Profesyonel Futbol Kulüplerinin Sürdürülebilirlik Performansının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul Türkiye.
- Demiral, Ş., Aksu, A., Nazıroğlu, M., & Uzun, E. A. (2022). 7-10 yaş grubu çocuklarda yapılandırılmış rekreatif etkinlikler: Uzun vadeli sporcu gelişim modeli (antrenmanı öğrenme evresi). N. Özbar (Ed.), *Rekreatif etkinlikler ve uygulama alanları* (pp. 1-18). Efe Akademi Yayınları.
- Dinç, N., & Güzel, P. (2012). Gençlerde rekreasyonel fiziksel aktiviteler ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, 12-15.
- Doğu, G., Kesim Ü. & Sivrikaya Ö. (2002). "Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri: Düzce Belediyesi Örneği," *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 11, Say 2 Nisan 2002, s. 89-106
- Erdemli, A. (1996). *İnsan, Spor ve Olimpizm- Spor Felsefesi Yazıları*. Sarmal Yayınevi, 236
- Erkal, M. E., Ayan, D. & Özbay, G. (1998). *Sosyolojik Açidan Spor*. İstanbul: Der Yayınları, 287.
- Elveren, A., & Çelebi, M. (2024). Examining the factors developing national bicycle policies in promoting bicycle use. *Journal of ROL Sport Sciences*, 5(1), 73–98.
- Ergül O. K. (2008). *Üniversite Gençliğinin Sportif Rekreasyon Etkinliklerine Yönelik İlgileri ve Katılma Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, Türkiye.

- Özkaya, G. & Çelebi, M. (2025). Sportif Rekreasyon Programlarının Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 8 (2): 783-807
- Esentaş, M., Güzel, P., Özbey, S. & Kılınç, Z. & Çelebi, M. (2016). Kız Öğrencilerin "Doğa Kampı" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *International Journal of Social Science Research*, 5(1), 1-16.
- Fişek, K. (1985). *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*. 53. cilt/100 soruda dizisi, Gerçek Yayınevi, s.198.
- Gençtürk, T. Ö. (2022). *Takım Çalışması Aktivitelerinin Örgüt İklimi ve İşgören Performansı Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya, Türkiye.
- Gülerim, M. (2023). *Zumba Egzersizi Kadın Katılımcılarını Rekreasyonel Egzersize Güdüleyen Faktörlerin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye.
- Gürer B. & Çelebi, M. (2022). Doğa Sporları ve Çevre. B. Gürer (Ed.), *Dağcılık, Doğa ve Macera Sporlarında Liderlik-Dağ-Doğa-Macera Liderliği*. (ss.149-162), Türkiye Dağcılık Federasyonu Yayınları.
- Harris, J. M. (2000). *Basic Principles Of Sustainable Development*. (G-DAE Working Paper No. 00-04) Global Development and Environment Institute, pp.21-41. Tufts University.
- IOC: International Olympic Committee. (2020). *Olympic Agenda 2020+5: Sustainability Strategy*. Retrieved from <https://olympics.com/ioc/sustainability>, Erişim: 21.04.2024
- Jensen, C.R., & Naylor, J. (2000). *Opportunities in recreation and leissure careers*. VGM Career Books. <https://doi.org/10.1036/0071388141>
- Karaküçük, S. (1997). *Rekreasyon-Boş Zamanları Değerlendirme: Kavram, Kapsam ve Bir Araştırma*. Ankara: Seren Ofset.
- Koç, S. (2020). *Yerel Yönetimlerde Çalışan Personellerin Sportif Rekreasyonel Faaliyetlere Katılmaya Motive Eden Unsurların İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.
- Koçak, F., Tuncel, F. & Tuncel, S. (2013). "Sporda sürdürülebilirliğin boyutlarının belirlenmesi," *Ankara Üniv. Spor Bil. Fak. Dergisi*, vol. 11, no. 2, 113-129.
- Koçak, F. & Balcı, V. (2010). "Doğada yapılan sportif etkinliklerde çevresel sürdürülebilirlik," *Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi*, vol. 2, no. 2, 213-222.
- McPherson, B. D., Curtis, J. E., & Loy, J. W. (1989). *The Social Significance of Sport: An Introduction to The Sociology of Sport*. Human Kinetics, 352.
- Özbar, N. & Çelebi, M. (2024). Antrenörlükte Meslek Etiği. N. Topsakal (Ed.), *Kürek Sporunda Seçme Konular* (ss.9-10), Efe Akademi Yayınları.
- Özkalp, E. & Kirel, Ç. (1992). Modern Sosyal Etkileşim Kuramlarına Genel Bir Bakış. Eskişehir Anadolu Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, vol. X, no.1-2.
- Özsarı, A., Pepe, H., Pepe, Ş., Fişekçioğlu, İ. (2021). Taekwondo Sporcularının Hoşgörü Eğilimlerinin İncelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 40-50.
- Parks, J.B., Quarterman, J. & Thibault, L. (2013). *Çağdaş Spor Yönetimi*, (3rd Ed.), Akademisyen Yay.
- Preuss, H. (2007). The conceptualisation and measurement of mega sport event legacies. *Journal of Sport & Tourism*, 12 (3-4), 207-228.
- Ross, C. M. (2006). *Recreational Sport Management*. Human Kinetics (Ed.), *Introduction to Recreation and Leisure* (Chapter 14, p.271-288). USA: Human Kinetics, Inc.
- Rossman R.J., & Schlatter, B.E. (2000). *Recreation Programming: Designing Leisure Experiences*, (3rd Ed.), Sagamore Publishing, Illinois State University, USA.
- Smith, A. (2009). Theorising the relationship between major sport events and social sustainability. *Journal of Sport & Tourism*, 14(2-3), 109-120.
- Solberg, H. A., & Preuss, H. (2007). Major sport events and long-term tourism impacts. *Journal of Sport Management*, 21(2), 213-234.
- Şahin, İ. & Kocabulut, Ö. (2014). Sportif Rekreasyon Aktivitelerine Düzenli Katılımı Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Journal Of Recreation And Tourism Research*, 1(2), 46-67.
- Şahin, M. (2019). *Gençlik hizmetleri ve spor il ve ilçe müdürlüklerinde görev yapan personelin sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarının belirlenmesi: Ege Bölgesi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi, Elazığ, Turkey.

- Özkaya, G. & Çelebi, M. (2025). Sportif Rekreasyon Programlarının Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 8 (2): 783-807
- Şimşek, B. (2023). *Sürdürülebilir kalkınma amaçları perspektifinden kırsalda kooperatifleşme yöntemini tercih eden kadınların 'girişimcilik' deneyimleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Taşkın, C., Akdeniz Ar. A., Şener Yaldız. B. & Erdem Özten, E. (2022). Halk Eğitimi Merkezlerinin kursiyer görüşlerine göre değerlendirilmesi: Bandırma Halk Eğitimi Merkezi örneği. *Journal Of Continuous Vocational Education And Training*, 5(1), 32-57.
- Tütüncü, Ö. (2020). Şiddet, Suç ve Na-Hoş Zaman İlişkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 31, Sayı 1, 86.
- Uçar, A. (2021). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik ile Rekreasyon ve Spor Hizmetleri: İyi Uygulama Örnekleri* (1. baskı, s. 248). Astana Yayınları.
- Uğurlu, A. (2012). *Deneyimsel Öğrenmeye Dayalı Takım Çalışmasını Geliştirici Rekreasyonel Aktivitelerin Takım İklimi Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- UNESCO. (2015). *Quality Physical Education Guidelines for Policy-Makers*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232996> Erişim: 12.04.2024
- Yalçinkaya, A., Durmaz, V. & Adiller, L. (2011). Sürdürülebilir Kalkınma ve Kurumsal Sürdürülebilirlik İçin Yeni Ölçümleme: Üçlü Performans. *9th International Conference on Knowledge, Economy & Management*, Sarajevo, Bosnia & Herzegovina, Jun. pp. 3320, 23-25.
- Yardımcı, K. (2024,). *Spor Yapan Çocukların Ebeveynlerinin Spor Farkındalıkları ve Spora Bağlılıklarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Bozok Üniversitesi, Yozgat, Türkiye.
- Yoder, D.G. (2006). *Leisure & Recreation for Individuals in Society*. Human Kinetics (Ed.), *Introduction to Recreation and Leisure* (Chapter 4, p.51-64). USA: Human Kinetics, Inc.
- WCED (1987). *World Commission on Environment and Development Report*. <https://www.un.org/en/academic-impact/sustainability> (Erişim: 27.09.2024).
- Weinberg, R. S., & Gould, D. (2019). *Foundations of sport and exercise psychology* (7th ed.). Human Kinetics, p. 33-56.